Національний університет
«Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

ННІ професійної освіти та технологій

Кафедра професійної освіти
та безпеки життєдіяльності

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

Кваліфікаційна робота
освітнього ступеня «магістр»
спеціальність: 015.38 Професійна освіта (Транспорт)

Виконав: студент 63 групи
Довгаль Андрій Сергійович
_____
Керівник: д. пед. н., професор
Ребенок Вадим Михайлович
_____

Допущено до захисту
_____ завідувач кафедри
(підпис)
_____
(дата)

Чернігів – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП 3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ 7
1.1. Поняття та основні аспекти педагогічної комунікації 7
1.2 Особливості педагогічної комунікації у дистанційній освіті 13
1.3. Інструменти та технології для підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні 19
Висновки до першого розділу 32
РОЗДІЛ 2. ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ 33
2.1. Соціально-психологічні та технологічні фактори формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні .. 33
2.2. Педагогічні стратегії та підходи до формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти 41
2.3. Переваги та недоліки педагогічної комунікації в умовах дистанційного навчання 45
Висновки до другого розділу 50
РОЗДІЛ 3. ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ 52
3.1. Дослідження педагогічної комунікації під час дистанційного навчання 52
3.2. Методичні рекомендації щодо формування педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти 58
Висновки до третього розділу 69
ВИСНОВКИ 70
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ 76

ВСТУП

Актуальність обраної теми. Сучасний розвиток технологій та зростання інформаційного простору спричиняють трансформацію всіх сфер життя, включаючи освіту. Однією з ключових тенденцій останніх років є поширення дистанційної освіти, яка стала важливим засобом забезпечення доступності та гнучкості навчання. Дистанційна освіта вимагає від педагогів нових компетенцій та підходів до викладання, а саме – вміння ефективно комунікувати з учнями на віддаленому навчанні.

Педагогічна комунікація, в якій взаємодія між викладачем та учнем є ключовою складовою, набуває нового рівня значущості в умовах дистанційної освіти. Вона вимагає від педагога вмінь інтегрувати технології, підтримувати мотивацію учнів, вирішувати конфліктні ситуації та забезпечувати якісну підтримку у навчальному процесі.

Актуальність обраної теми зумовлена тим, що виокремлюється в контексті сучасних трансформацій у системі освіти та росту значення дистанційного навчання.

1. Зміна парадигми освіти: Завдяки розвитку технологій, освітні процеси стають більш доступними та гнучкими, а дистанційна освіта стає неот'ємною складовою сучасного навчання. Майбутні педагоги повинні бути готові до викладання у віддалених форматах та ефективної педагогічної комунікації на цьому шляху.

2. Потреба у нових компетенціях: Дистанційна освіта вимагає від викладачів нових навичок та компетенцій, серед яких вирішальне значення має здатність ефективно спілкуватися в онлайн середовищі, адаптувати зміст навчання до вимог дистанційного навчання та створювати мотивуючий навчальний середовище.

3. Виклики педагогічної комунікації: Дистанційне навчання покладає особливий акцент на ефективну комунікацію між викладачами та учнями, що

потребує специфічних навичок та підходів. Недостатня підготовленість майбутніх педагогів може призвести до погіршення якості навчання.

4. Зміна ролі викладача: Умови дистанційного навчання вимагають від педагога переосмислення своєї ролі: він стає не лише посередником у передачі знань, але й активним організатором навчального процесу, співпраці з учнями та підтримки їхнього розвитку.

5. Гуманітарні аспекти: Взаємодія у віртуальному просторі може позначитися на якості міжособистісних відносин, що може вплинути на психологічний комфорт учнів та ефективність навчального процесу.

6. Соціальна відповідальність: Розбудова успішної дистанційної освіти є важливим кроком для забезпечення рівних можливостей у навчанні для всіх шарів суспільства. Забезпечення якісної педагогічної комунікації є ключовим аспектом для досягнення цієї мети.

Отже, актуальність дослідження полягає в необхідності адаптації педагогічної підготовки до нових реалій, що вимагають від майбутніх педагогів нових компетенцій у сфері педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти. Вирішення цього завдання має важливе значення для підвищення якості навчання та розвитку освітнього процесу в цифровому суспільстві.

В сучасній вітчизняній педагогічній науці спостерігається зростання інтересу до дослідження окремих аспектів проблеми педагогічної комунікації: гуманістичні виміри педагогічної комунікації (І. Бех, І. Зязюн, С. Мусатов, В. Кремень); комунікація в педагогічному процесі (Н. Волкова, Н. Бутенко, О. Коваленко, Г. Селевко, С. Смотрицька, Г. Токарева, В. Филипчук, О. Черних, Г. Яценко); комунікативна компетентність педагога (М. Заброцький, І. Зязюн, С. Максименко, О. Матвієнко, Л. Петухова, Л. Сергєєва, С. Сисоєва, Т. Щербан); діалогічність в процесі педагогічної комунікації (О. Балл, О. Нікуленко, Н. Тарасович, О. Ткаченко, С. Хаджирадєва); психологічні засади педагогічної комунікації (І. Бех, О. Балл, Г. Дьяконов, В. Мусатов, С. Макаренко) та ін.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження процесу формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до педагогічної

комунікації в умовах дистанційної освіти. Дослідження спрямоване на виявлення факторів, що впливають на розвиток цієї готовності, аналіз інструментів та стратегій, що сприяють ефективній педагогічній комунікації на віддаленому навчанні, а також розробку практичних рекомендацій для підвищення якості підготовки майбутніх педагогів у цьому аспекті.

Завданнями кваліфікаційної роботи є:

– визначити поняття та основні аспекти педагогічної комунікації;

– виявити особливості педагогічної комунікації у дистанційній освіті;

– охарактеризувати інструменти та технології для підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні;

– дослідити соціально-психологічні та технологічні фактори формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні;

– розглянути педагогічні стратегії та підходи до формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти;

– проаналізувати переваги та недоліки педагогічної комунікації в умовах дистанційного навчання;

– провести емпіричне дослідження педагогічної комунікації під час дистанційного навчання;

– розробити методичні рекомендації щодо формування педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти.

Об'єктом дослідження є процес формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти.

Предметом дослідження є особливості педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти.

Методи дослідження:

– теоретичні: вивчення та аналіз психолого-педагогічної і навчально-методичної літератури;

– емпіричні: спостереження за навчальним процесом в ЗПТО, тестування, анкетування, педагогічний експеримент;

– статистичні: методи математичної статистики для проведення якісного та кількісного аналізу.

Теоретичне значення дипломної роботи полягає у систематизації та аналізі наукових джерел, що висвітлюють питання формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти. Робота засвідчує актуальність та значущість даної проблеми, допомагає усунути прогалини в науковому розумінні важливості відповідності педагогічної підготовки вимогам сучасної педагогічної практики.

Практичне значення дипломної роботи полягає у розробці конкретних рекомендацій та практичних інструментів для формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти.

Структура роботи. Робота складається зі вступу трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить – 82 сторінки, основний текст – 73 сторінки. Робота містить 8 діаграм . Список використаних джерел складає 66 найменувань.

РОЗДІЛ 1
ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ

1.1. Поняття та основні аспекти педагогічної комунікації

Педагогічна комунікація є невід'ємною складовою сучасної освітньої системи, в якій взаємодія між викладачем та учнем відіграє вирішальну роль у процесі передачі знань, формування навичок та розвитку особистості. В умовах сучасних технологічних відкриттів та змін в підходах до навчання поняття педагогічної комунікації стає ще більш актуальним та складним.

Педагогічна комунікація охоплює не лише передачу інформації, а й взаємодію на рівні емоцій, мотивації, взаєморозуміння та спільної співпраці. Вона відіграє ключову роль у визначенні якості та результативності навчання, допомагаючи чч розуміти складні концепції, вирішувати завдання та розвивати критичне мислення.

Дослідження вказують на те, що у сфері пошуку сучасних та відповідних педагогічних парадигм педагогіки та освіти акцент зроблено на такі концепти, як "свобода", "гуманізм", "дитиноцентризм", "орієнтація на особистість", "толерантність", "взаємодія суб'єктів", "співпереживання", "діалогічний підхід", "співпраця", "педагогічна взаємодія" та інші. Ці поняття виступають як методологічні засади різних педагогічних концепцій, підходів та теорій, таких як гуманістична педагогіка, підхід, спрямований на дитину, освіта з фокусом на особистість, педагогіка співпраці, толерантна педагогіка тощо.

Зазначені педагогічні теорії, засновані на аналогічних методологічних підходах, оперують, в основному, аналогічними концепціями та методами. Це призводить до розмиття контурів педагогічної сфери, сприяє затемненню учбово-виховного процесу, створює неоднозначність, заплутаність, банальне повторення стандартних підходів, невідповідність та механічність у

використанні понять. Це, в свою чергу, ускладнює встановлення відповідних критеріїв для оцінки результатів учбово-виховного процесу. Однак схожі педагогічні підходи, поняття, принципи та методи, як правило, презентуються в різних ракурсах, різними дослідниками як інноваційні та унікальні ідеї.

Проблематика комунікації, комунікативні знання та їх застосування в навчальному процесі розглядаються з різних поглядів з боку різних галузей суспільних наук, таких як психологія, соціологія, культурологія, філософія та інші. Водночас, виникає суперечність: з одного боку, відсутність цілісної філософської теорії комунікації як методологічної основи для розвитку комунікативних теорій у різних галузях, а з іншого боку, відсутність єдиної теорії педагогічної комунікації.

Середньомірне визначення сутності та вмісту комунікації в педагогіці, найчастіше ґрунтується на особистому досвіді, вподобаннях та установках педагогів. У цьому контексті комунікативні методи та прийоми сприймаються як прояв педагогічного мистецтва, а не науково обґрунтований аспект [1, с. 175].

Відтак, з'являється необхідність знайти концептуальну ідею, яка могла б об'єднати різні сучасні підходи до педагогіки, методологічно визначити їх суть, мету та цінності, а також встановити базові принципи для педагогічного процесу і освіти загалом. Здатною бути такою ідеєю може стати комунікація.

Але наявна інерція традицій адміністративної системи освіти, спадковий авторитаризм педагогічного підходу та недостатня чіткість у розумінні комунікації можуть уповільнити процес визнання ролі та визначення комунікативних засад у педагогіці та освіті загалом.

Звісно, використання термінів «спілкування», «комунікація», «діалог» у сучасних педагогічних дослідженнях є поширеним і має свої плюси, але дійсно може виникнути ризик недостатньої глибини та точності у їх використанні. Велика кількість згадок цих термінів може призвести до формального підходу до їх розуміння та застосування, розпливчастості та віддаленості від їх сутнісних аспектів.

Це може вплинути на якість досліджень і розвиток педагогічних теорій. Відсутність чіткого зв'язку між використовуваними термінами та їх сутністю може спричинити захаращеність та розмитість концепцій, а також створити ілюзію вирішення питань.

Для уникнення цього, важливо прагнути до глибокого та змістовного розуміння цих термінів. Вчені та дослідники повинні прагнути до аналізу та дослідження сутнісних аспектів комунікації, розвивати конкретні теоретичні рамки та підходи, які б допомогли зв'язати ці поняття з реальними процесами у педагогічному контексті. Таким чином, уникнемо формалізму та захаращеності, які можуть спричинити втрату сутнісних цінностей у педагогічних дослідженнях.

У педагогічному контексті комунікація може бути сприймана з різних позицій. З одного боку, деякі підходи акцентують на технічних та інформаційних аспектах комунікації, розглядаючи її як засіб передачі даних та знань. З іншого боку, комунікація у педагогіці може розглядатися як багатомірний процес, що включає не лише передачу інформації, а й створення взаєморозуміння, співробітництво, розвиток особистості.

Ця двозначність може походити з різних підходів до визначення комунікації в педагогічному контексті. Деякі підходи фокусуються на технічних аспектах комунікації, таких як передача інформації, використання засобів зв'язку тощо. Інші підходи підкреслюють, що комунікація включає в себе не лише технічний процес, а й взаємодію між людьми, обмін емоціями, створення спільного розуміння і сприяння розвитку особистості.

Отже, деякі визначення можуть акцентувати лише аспекти передачі інформації, тоді як інші підходи розглядають комунікацію в педагогіці як складний та багатогранний процес, що включає в себе як технічні, так і емоційні, міжособистісні та ціннісні аспекти.

В дослідженнях проблеми педагогічної комунікації проявляється підхід, який полягає в тому, що поняття «любов», «повага», «толерантність», «взаєморозуміння», «співчуття», «співпереживання», «доброзичливість»,

«зацікавленість» не є самодостатньою, ціннісно-смисловою основою комунікації, а є технологічним додатком, який учитель використовує для ефективної передачі інформації. Передача інформації визначається не як одна із форм комунікації, а як визначальна комунікативна дія, яка опосередковує, визначає інші складові комунікації. У цій ситуації нівелюється і виноситься на периферію «мета інформації».

Користуючись терміном «педагогічна комунікація», потрібно, насамперед, мати на увазі її смисловий аспект. Онтологічно-духовний смисл є триєдністю, синтезом відповідних смислових складових (смислів): онтологічний смисл — цілісна, актуалізована особистість, характеристиками якої є духовність, соціальна та професійна компетентність; педагогічний смисл — розвиток, актуалізація особистості; комунікативний смисл — комунікативна дія (взаємодія), опосередкована відповідними комунікативними характеристиками: любов, довіра, повага, емпатія, толерантність, доброзичливість, зацікавленість, співробітництво, співтворчість, свобода, відповідальність тощо.

Цей факт підкреслює, що кореневою (онтологічною, телеологічною, аксіологічною) смисловою базою педагогічного процесу виступає комунікація. В самому акту спілкування вже містяться моральні, естетичні, пізнавальні аспекти людського буття, заложений глибокий підтекст. Ці аспекти в суттєвій мірі прориваються через інформаційний зміст (який містить в собі естетичні, моральні, духовні символи та коди), але сама по собі, за відсутності ціннісної, смислової, телеологічної її актуалізації в рамках взаємодії "Я—Ти", вона набуває лише технічного, або інформаційного характеру, який не обов'язково перетинається з питаннями духовності, соціальної та професійної компетентності.

На психологічній і педагогічній арені, "комунікативний" відтворює духовне злиття, взаємодію, що включає психологічне спілкування, взаємне проникнення, як внесення один одного в контекст власних думок, намірів, ідей, мотивів, вчинків, моральних вчинків та інших аспектів [2, с. 12]. Поняття комунікації, на наш погляд, у педагогіці має бути врозуміло переважно як

"комунікативність" на психологічному рівні, а передача інформації - як "комунікаційність". Педагогічна комунікація не використовується як засіб, вона є сутнісною, фундаментальною основою навчально-виховного процесу [3].

Важливим основоположенням аналізу є розмежування комунікації як системного явища. Це передусім випливає із її фінальної (педагогічної) мети - створення цілісної особистості шляхом зростання та синтезу її духовності, соціальної та професійної компетентностей. Соціальні і професійні навички виступають як синтетичні компоненти духовності, але, визначаючи духовний розвиток як смислову основу особистості, ми можемо сприймати їх як незалежні сфери [4].

Системність також визначається через функції педагогічної комунікації. Існують різні підходи до розуміння функцій комунікації. Важливим для педагогічної комунікації є підхід, що визначає її функції на підставі "педагогічної мети". З цієї позиції можемо виділити такі функції комунікації: інформаційно-технологічну - передачу знань та інформації; імперативно-монологічну - авторитарний, директивний, монологічний вплив для формування світогляду, цінностей, зміни ставлення та виклику до певних дій; екзистенційно-діалогічну (комунікація "життєвого світу") - діалогічну взаємодію суб'єктів з метою самовизначення, розвитку та особистісної самореалізації (із соціальною і професійною компетентністю); онтологічно-діалогічну (онтологічно-духовну, смислову) - діалогічну взаємодію для розкриття глибинних смислів та духовного розвитку. Інформаційно-технологічна комунікація є складовою всіх інших видів комунікації [5].

Особливостями онтологічно-духовної комунікації є присутність онтології (смисл), телеології (мета) та аксіології (цінності). Вони мають важливу смислову автономію та виступають як ключові засади освіти. Онтологічна - комунікація (комунікативні дії) є основою самовизначення, розвитку та самореалізації особистості, визначає суть і вміст освіти. Телеологічна - комунікація визначає ціль освіти. Аксіологічна - лише через комунікацію активізуються цінності, такі

як духовність, любов, дружба, свобода, довіра, повага, співчуття, співпраця, творчість, відповідальність та інші [6].

Функції педагогічної комунікації можуть виступати також як окремі форми комунікації: екзистенційно-діалогічна, онтологічно-діалогічна (онтологічно-духовна, смислова), імперативномонологічна та інформаційно-технологічна.

Педагогічна комунікація, базована на онтологічно-діалогічних засадах, пронизана глибоким смислом (вона сама уявляється джерелом відкриття смислу). Комунікація з екзистенційно-діалогічним спрямуванням може втілювати смисл, якщо її діалогічність корініться в онтологічно-духовному контексті. Монологічна педагогічна комунікація має потенціал стати смисловою, якщо її монологічність переплетена з відповідним онтологічно-духовним змістом. В інформаційно-технологічній (знанієвій) педагогічній комунікації відсутність онтологічно-духовного смислу відзначається особливо яскраво.

Дослідження також свідчать про наявність різних підходів до означення категорій «комунікація», «спілкування» та їх ролі в сфері комунікації, в тому числі педагогічної [7].

Ми прихильні підходу, який характеризує спілкування як "взаємодію між індивідами" [4, с. 259]. Але в контексті людської діяльності, як і видно з вищезазначеного визначення комунікації, остання не обмежується виключно міжособистісною взаємодією. Отже, комунікація, на наше переконання, має більший охоплюючий зміст, ніж просто спілкування, і в сукупності спілкування є певним виявом та засобом комунікації.

У контексті міжособистісної взаємодії, спілкування функціонує як важливий засіб комунікації. Це випливає, по-перше, з ролі спілкування в індивідуальному житті, а по-друге, з його комунікативної сутності та функцій мови. Внаслідок цього, в сфері міжособистісної комунікації, в рамках психології та педагогіки, ми можемо використовувати терміни "комунікація" та "спілкування" як взаємозамінні.

На основі проведеного аналізу спробуємо дати таке визначення педагогічної комунікації (у вузькому значенні цього поняття). Педагогічна комунікація — процес і стан педагогічної дії (взаємодії), в результаті якої «учень» усвідомлює себе, відкриває та актуалізує свою онтологічну, аксіологічну та телеологічну самість через знаходження й визначення себе в «Іншому».

1.2. Особливості педагогічної комунікації у дистанційній освіті

Сучасні технології неухильно змінюють обличчя освіти, вносячи суттєві зміни у підходи до навчання та взаємодії між викладачем та учнями. Одним із найважливіших аспектів цієї зміни є перехід до дистанційної освіти, що вимагає розробки нових методів та засобів педагогічної комунікації.

Особливості педагогічної комунікації у дистанційній освіті визначаються віддаленістю учасників навчального процесу, відсутністю фізичного контакту та необхідністю використання інноваційних технологій. Викладачам доводиться ставити перед собою завдання створення ефективної взаємодії зі учнями через віртуальні канали.

Взаємодія між учнями та педагогами в умовах дистанційного навчання здійснюється в спеціально створеному комунікативному просторі. Цей простір включає в себе не лише місце та час для спілкування, а й об'єднані бажання обидвох сторін до ефективної взаємодії, спрямованої на досягнення педагогічних цілей. Особливість цього процесу полягає в тому, що він розгортається в віртуальному просторі, вимагаючи від учасників спілкування активної спільної діяльності, глибокого сприйняття та розуміння одне одного.

Зв'язки з оточуючими людьми, успішна взаємодія та належне взаєморозуміння під час спілкування чи спільної діяльності відіграють важливу роль в різних сферах життя. Це актуально і для процесу дистанційного навчання,

де збереження плідних відносин сприяє якісному засвоєнню знань та досягненню навчальних цілей.

У навчальному середовищі навчального закладу ключову роль відіграє система взаємодій між його суб'єктами, особливо між викладачами та студентами. Ця взаємодія дозволяє створити сприятливу атмосферу для навчання та розвитку, де студенти отримують необхідну підтримку, а викладачі можуть сприяти їхньому професійному та особистісному зростанню.

Таким чином, взаємодія між учнями та педагогами в умовах дистанційного навчання заснована на спільному бажанні досягнути педагогічних цілей у віртуальному комунікативному просторі, де розуміння та ефективне спілкування відіграють вирішальну роль. У «Психологічній енциклопедії» поняття «взаємодія» трактується як прямий чи опосередкований вплив суб’єктів один на одного, який характеризується виникненням зв’язків і їх взаємозумовленістю. Взаємодія супроводжується передаванням матерії, руху та інформації [8, с. 52].

Взаємодія між всіма учасниками освітнього процесу є однією з найсуттєвіших передумов успішного функціонування будь-якого навчального закладу. Педагогічна взаємодія виступає особливим видом зв'язку між учасниками освітнього процесу, під час якого відбувається взаємне збагачення інтелектуальної, емоційної та діяльнісної сфер усіх учасників [9, с. 16].

Педагогічна взаємодія є неодмінною в умовах спільної діяльності та комунікації між учасниками навчального процесу. Спілкування, в свою чергу, визначається як процес взаємодії між двома чи більше особами, в якому відбувається обмін інформацією, яка може мати пізнавальний або емоційно-оцінний характер. Цей процес є невід'ємною частиною практичної взаємодії між людьми та надає можливості для планування, реалізації, контролю та корекції спільної діяльності.

Функція спілкування передбачає взаємодію двох активних елементів – адресанта та адресата, чиї ролі неперервно змінюються під час мовленнєвої діяльності. Взаємодія в спілкуванні включає три ключові аспекти: комунікативний (обмін інформацією між індивідами), інтерактивний

(організація взаємодії між партнерами) та перцептивний (сприйняття партнерів у спілкуванні та встановлення взаєморозуміння). Кожен з цих аспектів включає в себе різноманітні прийоми та методи, які сприяють якісній та ефективній взаємодії [10, с. 334].

Отже, педагогічна взаємодія виникає у контексті спільної діяльності та комунікації між учасниками навчання. Спілкування, що є необхідною складовою взаємодії, передбачає взаємодію між адресантом та адресатом, а також включає комунікативний, інтерактивний та перцептивний аспекти, сприяючи взаєморозумінню та спільному досягненню цілей.

Однак для педагогів найбільш актуальне значення має проблема педагогічного спілкування як специфічної міжособистісної взаємодії.

Педагогічне спілкування як компонент педагогічної взаємодії передбачає взаємну обумовленість компонентів, у цьому випадку – взаємний вплив об’єкта й суб’єкта педагогічного спілкування.

Справді, ефективне спілкування справді належить побудовувати на засадах діалогу. Діалогічна взаємодія вважається більш продуктивною, коли всі сторони взаємодії розглядаються як рівноправні партнери, спільно взаємодіючи для досягнення спільних цілей.

Успішне спілкування зазвичай включає три ключові компоненти:

1. Взаємне сприйняття і порозуміння: Це означає, що учасники взаємодії відкриті один до одного, готові слухати, розуміти і приймати погляди та позиції інших. Спільне розуміння допомагає побудувати зв'язок на основі взаємної поваги та відкритості.

2. Обмін інформацією: Ефективна взаємодія передбачає обмін інформацією, ідеями, думками та досвідом. Важливо збагачувати діалог конструктивними аргументами та релевантною інформацією.

3. Спільна діяльність: Коли учасники спілкування спільно діють або розглядають питання, обговорюють рішення чи планують кроки для досягнення цілей, вони практично реалізують свою спільну взаємодію.

Діалогічна спілкування сприяє розвитку взаєморозуміння, підвищенню ефективності спільних зусиль і сприяє взаємному збагаченню ідей та поглядів.

Спілкування вимагає від кожного учасника таких якостей: – сприймати співрозмовника як індивідуальність; – виявляти емпатію та зацікавленість у партнері; – визнавати право партнера на власну думку, на вибір поведінки [11, с. 229].

Так, несумнівно, спілкування має ключове значення як невід'ємний компонент взаємодії, необхідної для успішної організації педагогічної діяльності в навчальних закладах.

Якщо розглядати сталі форми навчальної діяльності в установах освіти, такі як лекції, семінари та інші, то наявність чіткої комунікативної структури є необхідною. Процес підготовки до проведення цих форм діяльності, а також їх безпосередня реалізація, базуються на взаємодії через спілкування.

Ця комунікативна структура включає в себе взаємодію між суб’єктами освіти, обмін інформацією, яка має пізнавальний та інтерактивний характер. Викладач виступає в ролі адресанта, передаючи знання та вміння, а студенти – як адресати, сприймаючи і взаємодіючи з цією інформацією.

Таким чином, комунікативна структура є невід’ємною складовою взаємодії, яка грає важливу роль у навчальному процесі та сприяє ефективному передаванню знань, розвитку навичок та взаєморозумінню між всіма учасниками освітнього середовища.

При розгляді проблематики комунікації у педагогічному контексті виявляється така структура педагогічного спілкування:

1. Прогнозування педагогом спілкування зі студентською аудиторією під час підготовки до активності (етап прогнозування): цей етап передбачає моделювання спілкування педагогом зі студентською групою для ефективної підготовки до діяльності;

2. Перші кроки взаємодії педагога з аудиторією під час вступного періоду спілкування: цей етап охоплює організацію безпосереднього спілкування педагога зі студентами в початковий момент взаємодії;

3. Управління комунікацією в освітньому процесі (під час лекцій, семінарів і інших занять): на даному етапі активно застосовується управлінський аспект для забезпечення ефективної комунікації;

4. Аналіз проведеної системи спілкування та розробка моделі спілкування на майбутні дії: цей етап охоплює аналіз здійсненої системи спілкування та створення моделі для майбутньої діяльності.

Навчання, підкреслюючи значущість дистанційних освітніх технологій, претворюється в життя як особлива та інноваційна форма освітнього процесу. Ця еволюція вимагає кардинальної трансформації звичайного уявлення про навчання, визначаючи необхідність перегляду та адаптації традиційних педагогічних методів.

У віртуальному просторі дистанційного навчання розгортається особлива взаємодія між студентами та викладачами. Цей взаємодійний процес набуває форми віртуального комунікативного екосистеми, де створюється атмосфера віртуальної взаємодії, обумовлена спільними бажаннями та цілями. Створення цього екосистеми вимагає від учасників не лише технічної підготовки, але й глибокого розуміння особливостей віртуального спілкування та взаємодії.

Процес дистанційного навчання створює умови для вироблення в студентів навичок самоорганізації та самодисципліни. Відсутність прямого контролю від викладачів підкреслює необхідність внутрішнього мотивування та відповідальності студентів за власний навчальний процес. Ця ситуація збуджує формування в них активного підходу до здобуття знань, сприяючи розвитку креативності та критичного мислення.

Зазначений підхід до дистанційного навчання сприяє поглибленому взаєморозумінню у віртуальному середовищі. Студенти навчаються бачити погляди своїх однокурсників як цінні джерела іншого підходу до проблем, а також вчаться конструктивно взаємодіяти та вирішувати завдання в колективі [12, с. 12].

Отже, дистанційне навчання перетворюється на стимулюючий виклик для сучасної освітньої парадигми. Воно покликане впроваджувати новітні технології

та сприяти розширенню горизонтів педагогічної діяльності, сприймаючи виклики та можливості віртуального світу для покращення якості навчання та набуття знань.

Для дистанційної форми навчання педагогічне спілкування як невід'ємна складова будь-якого педагогічного процесу набуло визначального характеру. Якість дистанційного навчання залежить від таких принципів його організації:

– заохочення контактів. Часті контакти учнів – найбільш важливий чинник пізнавальної мотивації. Варто підкреслити, що особливе значення для активного співробітництва в навчальному процесі має робота в невеликих групах. Сучасні засоби комунікації полегшують доступ учнів до викладача, дозволяють об'єднувати зусилля під час розв'язання різних завдань;

– розвиток співробітництва. Навчання в колективі є більш ефективним, ніж індивідуальне. Колективні навчальні дії підвищують захопленість та мотивацію, обмін ідеями збагачує міркування та поглиблює розуміння;

– швидкий зворотний зв'язок. Під час вивчення матеріалу учні потребують різних видів допомоги – оцінювання їхніх знань, консультації під час виконання завдань, аналіз та обговорення матеріалу, пов'язування з їхнім досвідом. Важливо, щоб вони відчували, що вже знають, що їм треба дізнатись та як оцінити свої знання;

– ефективне використання часу. Раціональний розподіл часу – ключ до ефективного навчання для учнів та постійного вдосконалення для викладачів [13, с. 65-66].

Основними завданнями педагога у процесі навчання дистанційного курсу, за поглядами дослідника-педагога Мура, є створення умов, що сприяють органічній взаємодії учасників освітнього процесу без надмірного втручання в студентську активність. Тобто важливо, щоб викладач систематично залучав учнів до вирішення різноманітних завдань, спостерігав за їх прогресом, звертав особливу увагу на тих, хто має низький рівень самостійності, і водночас сприяв їхньому розвитку у напрямку більш активної самодіяльності [14, с. 1–6]. Також, дослідник вказує на те, що студенти часто відчувають певний страх через

відчуття відокремленості, і це обов'язково має бути враховано викладачами при організації навчальної взаємодії. Недостатня вміння ефективно спілкуватися може призводити до труднощів, розчарувань і невдач як для студентів, так і для викладачів. Відсутність безпосереднього очного спілкування між викладачем і студентом, коли немає можливості передати знання з емоційним забарвленням, може впливати негативно на навчальний процес. Також, такий формат навчання ускладнює створення творчого середовища у групі. Також, студенти деяких спеціальностей можуть відчувати відсутність практичних занять [15, с. 62].

Важливим аспектом при такому роді навчання є розбудова взаємодії викладача та студентів. Основне завдання викладача полягає в зацікавленні учнів, сприянні їхній пізнавальній активності, навчанні вмінню ефективно отримувати та використовувати інформацію, розвитку навичок самостійної роботи. Звісно, це легше досягається у контексті прямого очного взаємодії, але у сучасному світі, з великим використанням цифрових інструментів та засобів комунікації (програмне забезпечення, месенджери, відеочати тощо), можливе ефективне спілкування і навіть при дистанційному навчанні [16, с.144].

1.3. Інструменти та технології для підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні

Поширення технологій та доступ до Інтернету надали можливість створити новий підхід до навчання, який перетворює межі простору та часу на віртуальні можливості. Однак, разом з перевагами дистанційного навчання, виникають виклики, пов'язані з педагогічною комунікацією – ключовим елементом, що визначає якість та результативність навчання.

Відмінність дистанційного навчання полягає у тому, що воно вимагає нових інструментів та підходів до педагогічної комунікації [17]. Відсутність фізичного контакту та взаємодії у класичному розумінні вимагає розробки та використання технологій, що сприяють ефективній взаємодії між суб’єктами

освіти. Інструменти та технології для підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні відіграють важливу роль у створенні віртуального навчального середовища, де відбувається передача знань, взаємодія та здобуття навичок.

В даному підрозділі ми розглянемо різноманітні інструменти та технології, що можуть бути використані для підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні

Відеоконференційні платформи та програми є невід'ємною частиною сучасного дистанційного навчання. Вони надають можливість взаємодії між викладачами та студентами в режимі реального часу, що сприяє збереженню ефективної комунікації, як у традиційних аудиторіях. Основні переваги використання відеоконференційних інструментів у дистанційному навчанні включають [18]:

1. Візуальна зв'язок: Відеоконференції дозволяють викладачам та студентам бачити одне одного, що підвищує особистий контакт та взаєморозуміння.

2. Неформальна спілкування: Окрім формальних уроків, відеоконференції можуть використовуватись для неформальних дискусій, консультацій або навіть віртуальних зустрічей на каву, що підвищує педагогічну взаємодію.

3. Спільна робота над проектами: Відеоконференції дозволяють студентам працювати над спільними проектами в режимі реального часу, обговорювати плани та результати спільної роботи.

4. Віддалений доступ до експертів: Завдяки відеоконференціям, викладачі можуть запрошувати гостей-експертів з різних галузей для лекцій або обговорення конкретних тем.

5. Запис відеоуроків: Відеоконференційні платформи зазвичай дозволяють записувати сесії, що дозволяє студентам переглядати матеріал пізніше для кращого засвоєння.

При виборі відеоконференційних платформ та програм важливо враховувати деякі фактори [19]:

1. Кількість учасників: Переконайтеся, що вибрана платформа дозволяє збирати необхідну кількість учасників, які будуть приймати участь в онлайн-уроці.

2. Відео- та аудіоякість: Якість звуку та зображення має бути на високому рівні, щоб уникнути зайвих труднощів під час спілкування.

3. Функціональність: Важливо мати доступ до інструментів для показу слайдів, екрану, відправки повідомлень, групових обговорень тощо.

4. Безпека та конфіденційність: Переконайтеся, що вибрана платформа забезпечує належний рівень безпеки для збереження конфіденційної інформації.

5. Підтримка: Добре, якщо платформа має якісну підтримку для вирішення можливих проблем.

Електронні платформи для навчання та спілкування є важливим інструментом для організації ефективного дистанційного навчання та забезпечення педагогічної комунікації [20]. Ці платформи надають можливість створювати інтерактивні курси, спільноти студентів, додаткові матеріали та завдання. Основні переваги використання електронних платформ для навчання включають:

1. Гнучкість та доступність: Учні можуть мати доступ до навчального матеріалу та завдань у зручний для них час. Це особливо важливо для тих, хто має різний графік чи знаходиться в різних часових зонах.

2. Інтерактивність: Електронні платформи дозволяють створювати взаємодію між викладачами та студентами через форуми, обговорення, онлайн-тестування та завдання.

3. Персоналізований підхід: Викладачі можуть створювати індивідуальні навчальні шляхи для студентів, враховуючи їхні потреби та рівень знань.

4. Можливості візуалізації: Електронні платформи дозволяють використовувати різні мультимедійні матеріали, відеоуроки, ілюстрації для кращого засвоєння матеріалу.

5. Відстеження прогресу: Викладачі та учні можуть відстежувати прогрес в навчанні, результати тестів та завдань, що сприяє кращому контролю та підвищенню відповідальності [21].

При виборі електронної платформи для навчання важливо враховувати такі аспекти:

1. Функціональність: Платформа повинна мати всі необхідні інструменти для створення курсів, завдань, форумів, тестів тощо.

2. Легкість використання: Інтерфейс повинен бути зрозумілим та зручним як для викладачів, так і для студентів.

3. Масштабованість: Платформа повинна мати можливість масштабування для росту числа користувачів та курсів.

4. Безпека даних: Забезпечення безпеки персональних даних учнів та викладачів є критично важливим.

5. Підтримка: Наявність якісної підтримки та навчальних ресурсів допоможе користувачам ефективно використовувати платформу [22].

Прикладами електронних платформ для навчання та спілкування є Moodle, Canvas, Blackboard, Google Classroom та інші. Обираючи платформу, важливо враховувати особливості вашої навчальної організації та потреби учнів для досягнення найкращих результатів.

1. Інтерактивні дошки та засоби візуалізації відіграють важливу роль у покращенні засвоєння матеріалу та сприяють активній педагогічній комунікації на дистанційному навчанні. Ці інструменти допомагають зрозуміло передавати інформацію, використовувати візуальні ефекти та залучати увагу студентів. Основні переваги використання інтерактивних дошок та засобів візуалізації включають:

2. Візуальна привабливість: Використання графіки, схем, діаграм та інших візуальних елементів робить навчальний матеріал більш привабливим та легше сприйманим для студентів.

3. Конкретність і ясність: Візуальні елементи допомагають уточнити абстрактні поняття та висловити складну інформацію більш ясно та зрозуміло.

4. Взаємодія: Інтерактивні дошки дозволяють студентам та викладачам взаємодіяти з матеріалом, перетягувати, малювати, позначати, що залучає до активного навчання.

5. Віддалена спільна робота: Учні можуть спільно працювати над проектами, розв'язувати завдання та ділитися ідеями на віртуальних дошках.

6. Відображення реальних ситуацій: Засоби візуалізації можуть допомагати відображати реальні ситуації, експерименти або взаємодію з об'єктами, що важливо для практичних дисциплін [23].

При використанні інтерактивних дошок та інших засобів візуалізації важливо дотримуватись таких принципів [24]:

1. Простота та зрозумілість: Візуальні матеріали мають бути простими та легко зрозумілими, щоб не створювати зайвих труднощів для студентів.

2. Доступність: Матеріали повинні бути доступні для всіх студентів, включаючи тих, хто може мати обмеження в сприйнятті інформації.

3. Активна взаємодія: Стимулюйте учнів взаємодіяти з візуальними матеріалами, додавати свої коментарі та позначки.

4. Різноманітність: Використовуйте різні види візуалізації, такі як діаграми, графіки, схеми, відеоуроки, інтерактивні гри тощо.

До популярних інструментів візуалізації для дистанційного навчання входять Microsoft Whiteboard, Jamboard від Google, Padlet та інші. Розглядаючи цей інструментарій, викладачі можуть підвищити інтерактивність та зрозумілість навчального процесу на дистанційному навчанні.

Соціальні мережі та віртуальні спільноти стали потужним інструментом для підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні. Ці платформи дозволяють студентам та викладачам спілкуватися, обмінюватися досвідом, спільно працювати над проектами та збагачувати навчальний процес [25]. Основні переваги використання соціальних мереж та спільнот для навчання включають:

1. Зручність та доступність: Більшість учнів вже мають досвід використання соціальних мереж, що робить це середовище зручним для навчання та комунікації.

2. Спільнота та колективний досвід: Віртуальні спільноти дозволяють створювати знайомства, об'єднувати учнів за спільними інтересами та спільно працювати над завданнями.

3. Обмін знаннями: Соціальні мережі дозволяють студентам ділитися своїми знаннями та ресурсами, навіть поза рамками курсу.

4. Нові підходи до навчання: Використання елементів гейміфікації, челленджів та обговорень відкриває можливість для нових підходів до навчання та спілкування.

5. Розвиток креативності: Стимулювання учнів до публікації власних проектів та ідей сприяє розвитку креативності та самовираження [26].

При використанні соціальних мереж та спільнот для навчання важливо враховувати наступні аспекти:

1. Приватність та безпека: Забезпечити належний рівень приватності та безпеки для студентів, обираючи платформи з відповідними налаштуваннями.

2. Управління: Планування та організація активностей у соціальних спільнотах вимагають від викладачів управління та моніторингу.

3. Модерація: Важливо встановити правила поведінки та міркувань у віртуальних спільнотах та вчасно реагувати на конфліктні ситуації.

4. Залучення: Використовуйте цікаві та змістовні завдання для залучення учнів до активностей у спільноті.

5. Різноманітність платформ: Вибирайте соціальні мережі або платформи відповідно до особливостей вашої аудиторії та цілей навчання [27].

Прикладами соціальних мереж та спільнот для навчання є Facebook Groups, Slack, Discord, Edmodo, та інші. Використання цих платформ може покращити взаємодію між викладачами та студентами, забезпечуючи активне та змістовне дистанційне навчання [28].

1. Електронна пошта та месенджери є одними з найпоширеніших засобів комунікації, які можна ефективно використовувати в дистанційному навчанні для спілкування між викладачами та студентами. Вони забезпечують можливість обміну інформацією, надання підтримки та розробки навчального матеріалу. Основні переваги використання електронної пошти та месенджерів в навчальному процесі:

2. Швидка та зручна комунікація: Електронна пошта та месенджери дозволяють взаємодіяти в реальному часі без обмежень щодо часових зон.

3. Приватність: Учні можуть звертатися до викладачів з питаннями або турботами в конфіденційному режимі.

4. Віддалена підтримка: Викладачі можуть надавати підтримку студентам, відповідаючи на питання та допомагаючи у вирішенні проблем.

5. Обговорення навчальних питань: Месенджери дозволяють створювати групові чати для обговорення навчальних тем, викладання та вирішення завдань.

6. Відправка матеріалів: Викладачі можуть надсилати студентам навчальні матеріали, відеоуроки, завдання та рекомендації.

7. Відстеження комунікації: Діалоги в електронній пошті та месенджерах можна відстежувати, що сприяє кращому контролю та організації навчального процесу [29].

При використанні електронної пошти та месенджерів у навчальному процесі важливо дотримуватись таких рекомендацій [30]:

1. Чіткість та конкретність: Важливо формулювати повідомлення чітко та конкретно, щоб уникнути непорозумінь.

2. Часовий режим: Враховуйте різницю у часових зонах при спілкуванні та надсиланні повідомлень.

3. Прийнятність: Забезпечте прийнятність спілкування та обирайте відповідний тон комунікації.

4. Організованість: Створюйте окремі чати або папки для різних тем та виділяйте час для спілкування.

5. Конфіденційність: Дотримуйтеся норм конфіденційності та захищайте особисті дані.

Популярні месенджери для навчання включають WhatsApp, Telegram, Viber, а також спеціалізовані платформи для навчальних закладів. Використання електронної пошти та месенджерів допоможе встановити зручний та ефективний канал комунікації між викладачами та студентами на дистанційному навчанні.

Використання відео та аудіо матеріалів є ефективним способом покращити якість педагогічної комунікації на дистанційному навчанні. Ці матеріали можуть бути використані для пояснення складних концепцій, демонстрації практичних навичок та створення інтерактивного середовища для студентів. Основні переваги використання відео та аудіо матеріалів [31]:

1. Візуалізація концепцій: Відео матеріали допомагають візуалізувати складні концепції, діаграми, графіки та ілюстрації, що полегшує їх розуміння студентами.

2. Демонстрація навичок: Відео можуть використовуватися для демонстрації практичних навичок, які важко передати лише словесно або текстово.

3. Доступність: Студенти можуть переглядати відео та слухати аудіо матеріали у зручний для них час та власному темпі.

4. Змінність форматів: Використання різних форматів відео (лекції, відеоуроки, анімації) та аудіо (підкасти, аудіолекції) дозволяє адаптувати матеріал до різних стилів навчання.

5. Залучення інтересу: Візуальні та звукові ефекти можуть залучити більше уваги учнів та зробити навчальний процес цікавішим [32].

При використанні відео та аудіо матеріалів важливо дотримуватись наступних рекомендацій:

1. Короткість та структура: Відео та аудіо матеріали повинні бути короткими та чітко структурованими, щоб уникнути втрати уваги студентів.

2. Якість звуку та зображення: Важливо, щоб якість звуку та зображення була на високому рівні, щоб студенти мали змогу належним чином сприйняти матеріал.

3. Субтитри та транскрипції: Додавання субтитрів або транскрипцій може допомогти студентам з різними рівнями англійської мови або тим, хто має обмеження в слуху.

4. Взаємодія: Залучення учнів до відповідей на питання, завдань або дискусій під час перегляду може збільшити їх активність.

5. Оптимізація для різних пристроїв: Відео та аудіо матеріали повинні бути оптимізовані для перегляду на різних пристроях, включаючи смартфони та планшети.

6. Авторська якість: Важливо, щоб відео та аудіо матеріали були добре підготовлені та професійно виглядали [33].

Використання відео та аудіо матеріалів може значно збагатити навчальний процес та зробити його більш доступним для студентів, які мають різні стилі навчання.

Розробка інтерактивних навчальних матеріалів є важливим кроком для підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні. Інтерактивність допомагає залучити учнів до активного навчання, створює можливості для практичної діяльності та глибшого засвоєння матеріалу. Основні переваги розробки інтерактивних навчальних матеріалів [34]:

1. Активне навчання: Інтерактивні матеріали залучають учнів до активних дій, вирішення завдань та практичних вправ.

2. Глибоке розуміння: Взаємодія з інтерактивними матеріалами сприяє глибшому розумінню та запам'ятовуванню інформації.

3. Індивідуальний підхід: Інтерактивність дозволяє створювати матеріали, які можна адаптувати під різні стилі навчання та індивідуальні потреби студентів.

4. Заохочення: Використання гейміфікації, віртуальних нагород та викликів може стимулювати учнів до більш активної участі.

5. Миттєвий фідбек: Інтерактивність дозволяє студентам отримувати миттєвий фідбек щодо своїх дій та відповідей.

При розробці інтерактивних навчальних матеріалів важливо дотримуватись наступних кроків [35]:

1. Визначення цілей: Спочатку визначте, які цілі мають бути досягнуті за допомогою інтерактивних матеріалів.

2. Вибір формату: Виберіть формат інтерактивних матеріалів, такий як веб-сайт, інтерактивні вправи, онлайн-тести тощо.

3. Структурування: Розподіліть матеріал на логічні блоки та етапи, щоб створити послідовний навчальний процес.

4. Інтерактивні елементи: Додайте інтерактивні елементи, такі як тести, квізи, драг-енд-дроп завдання, віртуальні лабораторії, симуляції тощо.

5. Зручність використання: Переконайтеся, що інтерфейс матеріалів є зрозумілим та зручним для студентів.

6. Фідбек: Забезпечте можливість отримання фідбеку від учнів щодо якості та ефективності інтерактивних матеріалів.

7. Доступність: Переконайтеся, що інтерактивні матеріали доступні для всіх студентів, включаючи тих, хто має обмеження.

Приклади інструментів для створення інтерактивних матеріалів включають H5P, Articulate Storyline, Adobe Captivate, та інші. Розробка інтерактивних навчальних матеріалів сприяє підвищенню зацікавленості учнів та покращенню якості навчання.

Використання технологій віртуальної (VR) та доповненої реальності (AR) може значно підвищити ефективність педагогічної комунікації та навчання на дистанційному курсі. Ці технології дозволяють створювати іммерсивні навчальні середовища, де учні можуть взаємодіяти з віртуальними об'єктами та сценаріями. Основні переваги використання VR та AR в навчанні [36]:

1. Реалістичність: VR дозволяє створювати віртуальні світи, які наближаються до реальних, що полегшує засвоєння складних концепцій.

2. Іммерсія: Віртуальне оточення відокремлює учнів від зовнішнього світу, забезпечуючи їм глибше поглиблення в матеріал.

3. Практичне навчання: VR та AR дозволяють студентам відчувати практичний досвід у віртуальних ситуаціях, наприклад, в медичних практиках чи інженерних завданнях.

4. Візуалізація: AR дозволяє візуалізувати віртуальні об'єкти в реальному середовищі, що може полегшити розуміння абстрактних концепцій.

5. Гейміфікація: Використання гейміфікації у VR та AR може стимулювати учнів до активного навчання.

При використанні VR та AR в навчанні важливо дотримуватись таких аспектів [37]:

1. Технічне обладнання: Віртуальна реальність вимагає спеціалізованого обладнання, такого як VR-окуляри та контролери.

2. Відповідність завданням: Вибирайте віртуальні або доповнені реальності відповідно до цілей навчання та типу матеріалу.

3. Організація: Структуруйте віртуальні сценарії та аплікації для забезпечення послідовності та логічності.

4. Доступність: Забезпечте доступність до обладнання та програмного забезпечення для всіх студентів.

5. Тестування: Перед використанням у навчальному процесі перевірте правильність та ефективність інтеракції з віртуальними об'єктами.

6. Підготовка: Викладачі та учні можуть потребувати підготовки до використання VR та AR для забезпечення ефективності навчання.

Використання VR та AR може змінити спосіб, яким учні сприймають та розуміють навчальний матеріал, створюючи більш захоплюючий та вражаючий навчальний досвід.

Використання аналізу даних та персоналізованого підходу до навчання допомагає зробити навчальний процес більш ефективним, адаптованим до потреб та здібностей кожного студента. Ці технології дозволяють вчителям отримувати інсайти щодо успішності студентів, їхнього прогресу та затримок, що дозволяє краще адаптувати навчальні матеріали та методику навчання. Основні переваги аналізу даних та персоналізованого підходу:

1. Індивідуальний підхід: Аналіз даних дозволяє вчителям розуміти потреби та рівень здібностей кожного студента, що сприяє більш точному персоналізованому навчанню.

2. Автоматизація: Автоматичний аналіз даних може забезпечити збір та обробку інформації про академічний успіх, поведінку та інші параметри.

3. Зарання виявлення затримок: Системи аналізу даних можуть виявляти затримки у навчанні на ранніх етапах, дозволяючи вчасно втручатись та надавати додаткову підтримку.

4. Адаптація навчання: На основі даних можна змінювати темп та зміст навчання, адаптувати завдання та рекомендації для кожного студента.

5. Моніторинг прогресу: Аналіз даних дозволяє стежити за прогресом учнів та вчасно виявляти проблеми.

При використанні аналізу даних та персоналізованого підходу до навчання важливо дотримуватись наступних принципів:

1. Дані приватності: Забезпечити захист персональних даних учнів та дотримуватись вимог законодавства.

2. Об'єктивність: Аналіз даних повинен бути об'єктивним та неупередженим, уникати дискримінації.

3. Гнучкість: Персоналізований підхід повинен бути гнучким, враховувати зміни в навчальних потребах студентів.

4. Взаємодія: Вчителі повинні спілкуватися зі студентами та обговорювати результати аналізу даних, щоб забезпечити взаєморозуміння та допомогу.

5. Збалансованість: Важливо знайти баланс між автоматичним аналізом даних та ролью вчителя в навчанні [38].

Інструменти для аналізу даних включають Learning Management Systems (LMS) з функціями аналітики, додаткові платформи для аналізу, а також розроблені спеціально для цього програми. Аналіз даних та персоналізований підхід допомагають зробити навчання більш індивідуальним, ефективним та сприяють кращому розумінню потреб студентів.

Педагогічна комунікація на дистанційному навчанні не тільки передбачає передачу знань, але й враховує складний психологічний аспект взаємодії між суб’єктами освіти. Відсутність фізичної присутності та обмеженість контактів може вплинути на сприйняття, мотивацію, емоційний стан та ставлення учасників навчання [39].

Дистанційне навчання може викликати почуття соціальної ізоляції та самотності. Відсутність фізичного контакту та спілкування з однокурсниками та викладачем може призвести до відчуття відокремленості та втрати соціального зв'язку. Важливо враховувати ці аспекти та активно застосовувати технології для збереження відчуття групової приналежності та спільноти.

Дистанційне навчання вимагає від учнів вищого рівня самодисципліни та мотивації. Відсутність нагляду викладача та спокуси відволікатися можуть вплинути на ефективність навчання. Важливо створити мотивуючу навчальну атмосферу, використовуючи позитивні стимули, персоналізовані завдання та системи нагород.

Відсутність невербальної комунікації, такої як жести та міміка, може призвести до непорозумінь між суб’єктами освіти. Також можуть виникнути труднощі у визначенні тональності текстових повідомлень. Важливо ретельно обирати слова та використовувати додаткові засоби комунікації, такі як відео чи аудіо, для передачі більш повної інформації.

Дистанційне навчання може бути стресовим через зміну звичного середовища та методів навчання. Учні можуть відчувати неупевненість, страх перед новими технологіями або труднощі у самостійному навчанні. Важливо надавати підтримку, створюючи позитивний психологічний клімат та допомагаючи у подоланні стресових ситуацій.

Дистанційне навчання може вплинути на співпрацю та взаємодію між студентами. Відсутність можливості обговорити матеріал особисто може призвести до зменшення активності учасників групових проектів та дискусій. Важливо створити спеціальні форуми, чати або віртуальні зустрічі для сприяння взаємодії [40].

Ураховуючи ці психологічні аспекти, викладачі можуть створити більш сприятливе навчальне середовище на дистанційному навчанні, що сприяє збереженню мотивації, позитивному ставленню та підвищенню якості педагогічної комунікації.

Висновки до першого розділу

Теоретичні засади педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти виявилися надзвичайно актуальними та складними, вимагаючи вдосконалення та адаптації традиційних підходів до нових реалій. Дистанційне навчання вимагає від викладачів вміння ефективно взаємодіяти зі студентами, незважаючи на віддаленість та технологічні обмеження.

Аналізуючи теоретичні основи педагогічної комунікації на дистанційному навчанні, стає очевидним, що віртуальне оточення потребує нових підходів та інструментів для досягнення ефективної взаємодії між суб’єктами освіти. Важливість використання відеоконференційних платформ, електронних платформ для навчання, інтерактивних дошок, соціальних мереж та інших технологій стає неоспоримою.

Підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні вимагає уваги до психологічних аспектів взаємодії. Необхідність збереження соціального зв'язку, стимулювання мотивації, підтримка емоційного стану та сприяння співпраці є важливими завданнями, які потребують особливої уваги в освітньому процесі.

Загалом, вивчення теоретичних засад педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти дає змогу розкрити широкий спектр інструментів та підходів, що сприяють вдосконаленню взаємодії між суб’єктами освіти. Активне впровадження цих теоретичних підходів та практичних рекомендацій дозволить забезпечити якісну та ефективну педагогічну комунікацію у сучасних умовах дистанційної освіти.

РОЗДІЛ 2
ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

2.1. Соціально-психологічні та технологічні фактори формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні

Здобуття готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації є актуальним завданням, особливо в умовах сучасних технологічних змін та впровадження дистанційної освіти. Формування цієї готовності включає в себе комплексний підхід, де ряд факторів взаємодіють і взаємопоєднуються для досягнення ефективності в педагогічній комунікації. Основні фактори, які впливають на формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації, включають [41]:

1. Психологічні аспекти:

Мотивація та інтерес. Готовність до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні починається з особистої мотивації майбутніх педагогів. Інтерес до вивчення нових комунікаційних технологій та бажання підвищувати свої навички стають ключовими стимулами для розвитку.

Самооцінка та впевненість. Вміння відчувати власні сильні сторони та працювати над слабкими допомагає майбутнім педагогам відкривати нові можливості для взаємодії та комунікації на дистанційному навчанні.

2. Технологічні аспекти:

Володіння технічними засобами. Знання та вміння користуватися відеоконференційними платформами, електронними платформами для навчання, інтерактивними інструментами стають важливими уміннями для ефективної дистанційної комунікації.

Технологічна грамотність. Розуміння можливостей та обмежень технологій, а також здатність адаптувати їх для покращення комунікації є необхідними уміннями для майбутніх педагогів.

3. Соціокультурні аспекти:

Міжкультурна компетентність. Зрозуміння різноманітності культурних аспектів та вміння взаємодіяти зі студентами з різних культур допомагає створити позитивний та ефективний комунікативний простір.

Культурні стереотипи та сприйняття. Важливо розробляти толерантність та відкритість до різних підходів до комунікації, що допоможе побудувати взаєморозуміння на віддаленому навчанні.

Соціальне середовище є одним із ключових факторів, який має значний вплив на формування готовності майбутніх педагогів до комунікації, зокрема в контексті дистанційного навчання. Соціальні умови, в яких вони зростають і навчаються, визначають їхні комунікаційні навички, ставлення до взаємодії та здатність адаптуватися до нових способів спілкування. Основні аспекти впливу соціального середовища на готовність до комунікації включають [42]:

1. Сімейний вплив:

Стиль комунікації в сім'ї. Інтеракція з батьками та іншими членами сім'ї формує первинні навички спілкування, які можуть вплинути на майбутню готовність до взаємодії на дистанційному навчанні.

Культурні та ціннісні орієнтації. Сімейні цінності та традиції визначають способи взаємодії та впливають на сприйняття комунікації з іншими.

2. Спільноти та суспільство:

Взаємодія в групах. Участь у різноманітних соціальних групах та спільнотах може розвивати навички комунікації, які в подальшому виявляться корисними на дистанційному навчанні.

Культурні норми та соціальні очікування. Суспільство встановлює стандарти комунікації, які можуть вплинути на вибір засобів та способів взаємодії на дистанційному навчанні.

3. Медіа та технології:

Використання соціальних мереж. Звичай комунікації в онлайн-середовищах може впливати на розвиток цифрових навичок та підготовку до взаємодії на дистанційному навчанні.

Медіа-вплив. Переповненість інформацією та способи її сприйняття можуть вплинути на здатність аналізувати та ефективно спілкуватися на дистанційному навчанні.

Готовність до комунікації на дистанційному навчанні визначається не тільки індивідуальними якостями, але й взаємодією зі соціальним середовищем. Важливо враховувати цей вплив при розробці навчальних програм та стратегій розвитку комунікаційних навичок для майбутніх педагогів.

Психологічний аспект готовності до віддаленої взаємодії є важливим фактором, який визначає, наскільки ефективно особа може взаємодіяти на дистанційному навчанні. Перехід до віддаленого спілкування може викликати ряд емоційних та психологічних викликів, і здатність їх позитивно вплинути є ключовою для успішної комунікації. Основні аспекти психологічного аспекту готовності до віддаленої взаємодії включають [43]:

1. Адаптація до нових умов:

Стрес і занепокоєння. Перехід до дистанційної комунікації може викликати стрес і тривожність через невідомість та незвичність умов.

Позитивне сприйняття змін. Важливо розвивати позитивне ставлення до нових можливостей, які відкриваються завдяки віддаленій взаємодії.

2. Самоменеджмент емоцій:

Емоційна інтелігенція. Розвиток емоційної інтелігенції допомагає впоратися з емоціями та взаємодіяти конструктивно.

Управління стресом. Вміння розпізнавати та управляти стресом сприяє підвищенню психологічної стійкості на віддаленому навчанні.

3. Ефективне спілкування:

Активне слухання. Вміння уважно слухати та реагувати на сказане є ключовим на віддаленому навчанні, де не завжди видно невербальні сигнали.

Вираження власних думок та почуттів. Розвиток вміння чітко та адекватно виражати свої думки допомагає уникнути недорозумінь та конфліктів.

Самооцінка та мотивація є двома важливими психологічними аспектами, які суттєво впливають на готовність до дистанційної комунікації. Ці фактори можуть визначати, наскільки ефективно та позитивно особа сприймає та взаємодіє у віртуальному середовищі навчання. Основні аспекти впливу самооцінки та мотивації на готовність до дистанційної комунікації включають [44]:

1. Самооцінка:

Позитивна самооцінка. Впевненість у власних здібностях та навичках впливають на якість комунікації. Люди з вищим рівнем самооцінки можуть більш відкрито та впевнено висловлювати свої думки та погляди.

Самоприйняття. Здатність приймати себе таким, який є, з усіма своїми перевагами та обмеженнями, сприяє побудові позитивних взаємин на віддаленому навчанні.

2. Мотивація:

Внутрішня мотивація. Інтерес до навчання та взаємодії є потужним стимулом для покращення навичок комунікації на віддаленому навчанні.

Зовнішня мотивація. Зовнішні стимули, такі як оцінки чи визнання, також можуть впливати на бажання взаємодіяти та вдосконалювати комунікаційні навички.

3. Стрес та відчуття впевненості:

Управління стресом. Здатність ефективно впоратися зі стресом та тривожністю допомагає уникнути перешкод у комунікації та сприяє позитивному взаємодії.

Впевненість у власних можливостях. Віра в свою здатність адаптуватися та розвивати навички дозволяє відкрито спілкуватися на віддаленому навчанні.

4. Цілі та задачі:

Чіткі цілі. Визначені та конкретні цілі стимулюють до активності та ефективної комунікації на дистанційному навчанні.

Смислова спрямованість. Відчуття, що комунікація має сенс і сприяє досягненню особистих та навчальних цілей, може збільшити мотивацію та ефективність.

Вплив самооцінки та мотивації на готовність до дистанційної комунікації полягає в тому, що ці аспекти можуть визначити ставлення до взаємодії, реакції на складні ситуації, рівень наполегливості у розвитку навичок комунікації та бажання вдосконалювати їх. Розвиток позитивної самооцінки та внутрішньої мотивації може сприяти покращенню комунікації та досягненню успіху на віддаленому навчанні.

За останні роки, особливо під впливом зовнішніх факторів, дистанційне навчання стало необхідністю та викликом для освітніх інституцій у всьому світі. Цей процес вимагає від педагогів не лише адаптації до нових умов, але й розвитку готовності до ефективної педагогічної комунікації на віддаленому навчанні [45]. В цьому контексті технологічні фактори стають визначальними в аспекті готовності майбутніх педагогів до використання дистанційних засобів комунікації.

Один з ключових технологічних факторів, що впливають на готовність майбутніх педагогів до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні, - це відеоконференційні платформи. Ці платформи дозволяють взаємодіяти в реальному часі, незважаючи на відстань, та створюють можливості для візуального та аудіального сприйняття інформації. Вони допомагають педагогам активно взаємодіяти зі студентами, використовуючи невербальні засоби комунікації, що позитивно впливає на процес засвоєння навчального матеріалу.

Інтерактивні навчальні матеріали є ще однією важливою складовою технологічного впливу на готовність майбутніх педагогів. Вони дозволяють створювати завдання та вправи, які стимулюють активну участь учнів, адаптуються до їхніх індивідуальних потреб та підвищують рівень залученості до навчання.

Використання віртуальної та доповненої реальності також відіграє значущу роль у формуванні готовності майбутніх педагогів до педагогічної

комунікації. Ці технології дозволяють створювати іммерсивне навчальне середовище, де студенти можуть досліджувати віртуальні лабораторії, практикуватися у вирішенні реальних завдань та спілкуватися віртуально.

Сучасні соціальні мережі відіграють роль спільнот, де студенти та викладачі можуть обмінюватися думками, досвідом та матеріалами. Вони дозволяють побудувати віртуальні навчальні спільноти, які сприяють підвищенню залученості до навчання та обговоренню навчальних тем.

Одним із ключових аспектів використання сучасних інформаційних технологій є використання цифрових інструментів та онлайн платформ. Майбутні педагоги повинні володіти навичками роботи з відеоконференційними платформами, електронними документами, інтерактивними ресурсами та іншими цифровими інструментами. Це допоможе їм створювати ефективні уроки, взаємодіяти зі студентами та створювати сприятливе навчальне середовище на дистанційному навчанні.

Використання електронних ресурсів та матеріалів є ще однією важливою складовою сучасних інформаційних технологій. Майбутні педагоги можуть створювати електронні підручники, навчальні відеоролики, інтерактивні завдання та інші матеріали, які зроблять навчання цікавішим та ефективнішим [46].

Сучасні інформаційні технології дозволяють реалізувати індивідуалізований підхід до навчання. Майбутні педагоги можуть використовувати онлайн платформи, які дозволяють створювати індивідуальні навчальні шляхи для кожного студента, враховуючи їхні особисті потреби та можливості.

Технологічні фактори суттєво впливають на готовність майбутніх педагогів до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні. Використання відеоконференційних платформ, інтерактивних навчальних матеріалів, віртуальної та доповненої реальності, а також соціальних мереж допомагає розширити можливості для ефективної взаємодії між педагогами та студентами. Для підготовки майбутніх педагогів до дистанційного навчання необхідно

акцентувати увагу на розвитку навичок використання цих технологій та їх впровадження в освітній процес.

Адаптація до платформ та інструментів дистанційної комунікації вимагає від педагогів вивчення нових технологій та методів викладання [47]. Ефективне використання цифрових інструментів, таких як відеоконференційні платформи, електронні підручники, інтерактивні завдання тощо, стає ключовим для забезпечення високоякісної навчальної взаємодії.

Для успішної адаптації до платформ та інструментів дистанційної комунікації, майбутні педагоги повинні мати можливість отримати належну підготовку та навчання. Організація тренінгів, семінарів, вебінарів з використання цифрових технологій допоможе педагогам оволодіти необхідними навичками.

Для майбутніх педагогів важливо також створити сприятливе середовище для обміну досвідом та знаннями щодо використання платформ та інструментів дистанційної комунікації. Взаємодія з колегами, обговорення труднощів та спільний пошук рішень сприятимуть більш успішній адаптації.

Адаптація до платформ та інструментів дистанційної комунікації є важливим елементом підготовки майбутніх педагогів до сучасного освітнього середовища. Підготовка, навчання, взаємодія та підтримка грають важливу роль у забезпеченні ефективної педагогічної комунікації на дистанційному навчанні.

Технологічна грамотність – це здатність і вміння використовувати інформаційні та комунікаційні технології для досягнення особистих та професійних цілей [48]. У контексті віддаленої взаємодії, це означає володіння цифровими навичками, такими як робота з відеоконференційними платформами, створення електронних матеріалів, робота з електронною поштою тощо.

Цифрові навички є основою для успішного здійснення педагогічної комунікації на дистанційному навчанні. Вони дозволяють педагогам взаємодіяти зі студентами за допомогою різноманітних цифрових інструментів, створювати інтерактивні навчальні матеріали, організовувати віртуальні зустрічі та спільноти.

Розвиток технологічної грамотності вимагає постійного вивчення та освоєння нових інструментів та технологій. Педагоги повинні бути готові до самоосвіти та навчання впродовж всієї своєї професійної діяльності.

Навчання та тренінги: Проведення тренінгів та навчання з використання цифрових інструментів допомагає педагогам оволодіти необхідними навичками.

Спільне навчання: Взаємодія з колегами та обмін досвідом сприяють вдосконаленню технологічної грамотності.

Створення практичних завдань: Розробка практичних завдань з використанням цифрових інструментів дозволяє педагогам відразу застосовувати набуті знання.

Технологічна грамотність є важливим складником готовності майбутніх педагогів до віддаленої взаємодії. Володіння цифровими навичками та здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології сприяють ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні і взагалі у сучасному освітньому процесі [49].

Ефективність підготовки майбутніх педагогів до дистанційної педагогічної комунікації значною мірою залежить від організації навчального процесу. Розробка чіткої структури курсу, розподіл матеріалів на модулі та заняття, забезпечення послідовності тем допомагають майбутнім педагогам орієнтуватися у навчанні.

Створення методичних матеріалів спеціально для дистанційного навчання є важливим фактором формування готовності майбутніх педагогів. Це можуть бути інтерактивні відеоуроки, електронні підручники, навчальні завдання з використанням цифрових інструментів тощо.

Застосування активних методів навчання на дистанційному навчанні сприяє залученню учнів до активної педагогічної комунікації. Використання групових завдань, дискусій, віртуальних симуляцій та інших активних методів допомагає розвивати навички співпраці та взаємодії на віддаленому навчанні.

Оскільки майбутні педагоги мають різний рівень підготовки та навичок, важливо забезпечити індивідуальний підхід у навчанні [50]. Персоналізовані

підходи, індивідуальні консультації та підтримка допомагають педагогам ефективно засвоювати матеріал та розвивати навички.

Методичні фактори грають важливу роль у формуванні готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні. Організація навчального процесу, розробка методичних матеріалів, використання активних методів навчання та індивідуальний підхід сприяють ефективній підготовці педагогів до віддаленої педагогічної взаємодії.

2.2. Педагогічні стратегії та підходи до формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти

Сучасні технології та інноваційні підходи розширюють горизонти освіти, надаючи можливість для здійснення дистанційного навчання. Це приводить до змін у підходах до взаємодії вчителя та учня, вимагаючи від майбутніх педагогів нових компетенцій та навичок. Однією з найважливіших здібностей є педагогічна комунікація, яка стає ключовою у виробленні успішної освітньої парадигми [51]. В умовах дистанційної освіти важливо враховувати особливості цієї форми навчання та впроваджувати ефективні педагогічні стратегії та підходи для формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації.

1. Активне використання онлайн-інструментів та платформ

Для успішної дистанційної комунікації педагогів та учнів важливо володіти різноманітними онлайн-інструментами та платформами. Використання відеоконференцій, форумів, чатів, вебінарів сприяє активній взаємодії, обговоренню та обміну думками. Педагоги повинні вивчити можливості цих інструментів та вміти їх ефективно застосовувати для сприяння навчальному процесу та створення атмосфери довіри.

2. Індивідуалізація та адаптація підходів

Кожний студент унікальний, і важливо адаптувати підходи до його потреб та можливостей. Застосування індивідуальних планів навчання, урахування інтересів та особливостей кожного студента сприяє більш ефективній комунікації. Це допомагає підтримувати мотивацію та залученість учнів до навчання.

3. Використання позитивної підсилюючої зворотного зв'язку

Позитивний підсилюючий зворотний зв'язок є важливим елементом педагогічної комунікації. Співпраця між педагогами та студентами в умовах дистанційного навчання може бути зміцненою завдяки пошані, підтримці та активному виявленню позитивних результатів.

4. Розвиток навичок активного слухання та емпатії

Педагоги повинні навчитися активно слухати та відчувати емоції студентів, навіть на відстані. Емпатія та здатність відчувати потреби та стан учнів допомагає створити довірчий відносини та сприяє якісній комунікації.

5. Формування віртуальних спільнот

Створення віртуальних спільнот, де студенти можуть обговорювати навчальні питання, ділитися досвідом та надавати підтримку одне одному, є важливим аспектом педагогічної комунікації. Це допомагає відчути належність до спільності та зрозуміти, що вони не самотні в своїх зусиллях.

Створення віртуальних класів або робочих груп у платформах для дистанційного навчання може значно збільшити спілкування між учнями та вчителями. Учні можуть об'єднуватися в команди для вирішення спільних завдань, взаємодіяти над проєктами, обговорювати теми та ділитися ідеями. Це розвиває навички командної роботи, взаємодопомоги та конструктивного спілкування [52].

Віртуальні лабораторії дозволяють учням вивчати практичні аспекти різних предметів без виходу з дому. Наприклад, в межах дистанційної освіти можна створити віртуальні лабораторії з фізики, хімії, біології, де учні зможуть проводити експерименти та спостерігати за їхніми наслідками. Це сприяє активізації пізнавальної діяльності та поглибленню розуміння предмета.

Створення відеопрезентацій, відеолекцій або віртуальних екскурсій дозволяє вчителям більш наочно пояснити матеріал, а учням зануритися в навчальний процес. Вони можуть долучити візуальні матеріали, анімацію, графіку, що робить навчання більш цікавим та зрозумілим.

Використання популярних соціальних мереж та месенджерів для навчання дозволяє створити неформальну атмосферу спілкування. Через чати, форуми чи групи у соціальних мережах можна обговорювати навчальний матеріал, задавати запитання та ділитися досвідом. Це стимулює активну комунікацію та обмін знаннями між учнями та вчителем.

Використання інноваційних технологій є ключовим фактором у формуванні комунікативних вмінь та навичок учнів. Вони надають можливість наочно, ефективно та цікаво передавати навчальний матеріал, сприяють взаємодії між учасниками навчального процесу та забезпечують активне поглиблене засвоєння знань. Отже, використання інноваційних технологій є важливим елементом сучасної дистанційної освіти.

Імітаційні та тренувальні ситуації дозволяють майбутнім педагогам на практиці випробувати та вдосконалити свої професійні навички. Наприклад, через ролеві ігри у віртуальних класах вони можуть симулювати різні сценарії взаємодії з учнями, вирішувати конфліктні ситуації, навчати учнів ефективно працювати в групах.

Імітаційні ситуації дозволяють майбутнім педагогам навчитися працювати в умовах несподіваних обставин. Вони можуть стати перед обраною ними роллю, уявно перебувати у складних ситуаціях та вирішувати проблеми, що допомагає розвивати стресостійкість та швидкість реакції.

Тренування комунікаційних навичок у віртуальних або реальних ситуаціях сприяє покращенню вмінь майбутніх педагогів ефективно спілкуватися зі студентами, колегами та батьками. Вони навчаються адаптувати стиль спілкування до різних ситуацій, слухати та враховувати погляди інших.

Імітаційні ситуації сприяють підвищенню самооцінки та впевненості майбутніх педагогів. Коли вони отримують можливість відтворити та вирішити

різноманітні завдання, це допомагає відчути свою здатність до професійної діяльності.

Імітаційні та тренувальні ситуації є невід'ємною складовою підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності. Вони допомагають розвивати професійні, комунікаційні та адаптаційні навички, підвищують впевненість та готовність до різних сценаріїв роботи. Застосування цих методів сприяє формуванню висококваліфікованих та адаптованих до сучасної освіти педагогів.

Використання практичних тренінгів та семінарів є важливим і ефективним компонентом формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти. Ці методи дозволяють наблизити учнів до реальних педагогічних ситуацій, розширити їхні професійні знання та практичні навички.

Практичні тренінги з педагогічної комунікації спрямовані на активну участь учнів у різних ситуаціях взаємодії з учнями, батьками та колегами. Під час тренінгів студенти можуть спробувати застосувати різні методи та техніки спілкування, аналізувати результати та робити висновки для вдосконалення своєї практики.

Семінари дають студентам можливість обговорити та аналізувати педагогічні ситуації, що виникають під час навчального процесу. Спільне обговорення допомагає виявити різні підходи до розв'язання проблем, навчитися враховувати різноманітні точки зору та розробляти конструктивні стратегії комунікації.

Використання симуляційних ігор дозволяє студентам відчути себе у реальних педагогічних ситуаціях, де вони можуть експериментувати з різними стратегіями комунікації та спостерігати за наслідками. Це сприяє вдосконаленню їхніх навичок та зростанню впевненості.

Практичні заняття можуть включати індивідуальні та групові завдання, що дозволяють студентам взаємодіяти між собою, спільно вирішувати завдання та обговорювати педагогічні ситуації. Це сприяє розвитку колективної співпраці та взаємодопомоги.

Практичні тренінги та семінари є необхідними компонентами підготовки майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти. Вони надають можливість студентам набувати практичний досвід, розвивати професійні та комунікаційні навички, а також вдосконалювати вміння адаптуватися до змінних ситуацій [53].

Отже, педагогічні стратегії та підходи до формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти вимагають від педагогів гнучкості, вміння адаптуватися до нових умов та ефективно використовувати онлайн-інструменти. Враховуючи індивідуальність студентів, створюючи довірчу атмосферу та активно використовуючи сучасні технології, педагоги можуть успішно формувати готовність майбутніх педагогів до ефективної педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти.

2.3. Переваги та недоліки педагогічної комунікації в умовах дистанційного навчання

У сучасних реаліях розвитку освіти дистанційне навчання стає все більш актуальним та необхідним. Швидкий технологічний прогрес, зумовлений цифровою трансформацією, вніс значні зміни в підходи до навчання та комунікації. Педагогічна комунікація, як одна з ключових складових освітнього процесу, також претерпіла зміни під впливом дистанційного навчання.

Педагогічна комунікація є основою будь-якої освітньої взаємодії, де вчителі та учні обмінюються інформацією, досвідом, знаннями та думками. Перехід до дистанційного навчання змінює цю комунікацію та ставить перед педагогами і учнями як перспективні завдання, так і виклики.

Як відомо, дистанційне навчання в Україні з'явилося недавно і відкрило нові можливості для користувачів. Широке застосування цього підходу почалося з потреби взаємодії між учнями та викладачами під час навчання, підтримує самостійну роботу та дослідження нового матеріалу. Особливою перевагою

цього методу є можливість навчання без необхідності присутності у навчальних закладах.

Дистанційне навчання пройшло через кілька етапів модернізації та розвитку. Від початкового використання друкованих рефератів і конспектів воно перейшло до інтерактивних лекцій, семінарів, освітнього телебачення, E-Learning, інтернет-конференцій, аудіо та відео трансляцій, а також різних інтернет-платформ.

Зрозуміло, що в цьому підході є як прихильники, так і опоненти.

Розглянемо позитивні сторони дистанційного навчання:

1. Передусім, це можливість навчання осіб, які проживають у віддалених або важкодоступних регіонах.

2. Дистанційне навчання надає учням можливість здобувати значний обсяг необхідних знань, які вони можуть опрацьовувати самостійно. Ці знання можуть виходити за межі того, що може бути включено у звичайні класно-урочні форми. Також учні мають можливість вибирати кількість вправ для виконання за своїм вибором.

3. Дистанційне навчання розмиває різницю між заочною та очною формами навчання, створюючи більше гнучкості у способах отримання знань [54].

Серед основних переваг дистанційної форми навчання можна розглянути наступні:

1. Можливість вчитися відповідно до гнучкої схеми "24/7", де навчання стає доступним в будь-який час, дозволяючи вільно розпоряджатися часом протягом семестру для освоєння навчального матеріалу. Відтак, формування власного гнучкого розкладу навчання стає можливим.

2. Унікальна можливість отримувати знання, не потребуючи фізичного відвідування навчального закладу.

3. Навчання, яке не перешкоджає основній діяльності, дає можливість одночасно навчатися в кількох навчальних закладах, дозволяючи багатозадачно розвивати свої здібності.

4. Можливість навчатися у власному темпі надає можливість більш докладно засвоїти складні правила та теми, переглядаючи відео-лекції декілька разів за потребою.

5. Зручний доступ до навчальних матеріалів та літератури знищує проблему обмеженості підручників та навчальних посібників.

6. Забезпечення комунікації з викладачами та репетиторами як в онлайн, так і в офлайн режимах. Можливість отримання консультацій через електронну пошту з викладачем.

7. Використання дистанційних платформ ефективно підтримує комунікацію та забезпечує відповіді викладачів на питання студентів.

8. Знижені витрати на навчання завдяки економії на витратах на опалення приміщення та можливості використання власного комп'ютера для навчання.

9. Викладачі, репетитори та вчителі, що працюють дистанційно, можуть більше уваги приділяти кожному учню, навіть перебуваючи на підвищенні кваліфікації чи конференціях [55].

Звичайно що є і деякі недоліки [56]:

1. Передбачається необхідність в значній внутрішній мотивації, оскільки учень повинен самостійно опрацьовувати значний обсяг навчального матеріалу, наданий згідно з програмою. Ця ситуація вимагає високого рівня волі, здатності до самоконтролю та свідомої відповідальності.

2. Виникає складність в розробці ефективних стратегій дистанційного навчання для різних предметів з недостатнім запасом практичних навичок у цій галузі.

3. Дистанційна освіта не сприяє розвитку комунікабельності, самовпевненості та навичок колективної роботи через відсутність фізичного контакту із співучнями.

4. Обмежений контроль над засвоєнням навчального матеріалу студентами може створювати проблеми в оцінці їхньої успішності.

5. Існує можливість несанкціонованого доступу до електронних баз даних.

6. Важкість у формуванні повної картини про зміст навчальних предметів в дистанційному форматі спричиняє необхідність впровадження електронних систем оцінювання для учнів.

7. Вимагається розробка додаткових курсів для підвищення компетентності в плані організації навчальної діяльності в умовах дистанційного навчання.

Оскільки основним змістом дистанційного навчання є комп'ютерна система, на початковому етапі встановлення навчальної діяльності визначаються ключові критерії для ефективної діалогової взаємодії та встановлюються психологічні стандарти для педагогічної підтримки з метою збереження високого рівня мотивації.

Під час розробки структури діалогової взаємодії у дистанційному навчанні, розробник встановлює пріоритетні вимоги до неї, враховуючи вікові та індивідуальні особливості учнів, що дозволяє визначити оптимальний час для залучення студентів до взаємодії. Таким чином, висувається думка, що однією з розповсюджених недоліків сучасних комп'ютерних систем є надмірна широта діалогу, що може обмежувати можливість учня висловити власні думки. Система завдань пропонує питання та можливі відповіді, не завжди надаючи учням можливість виявити ініціативу.

Дистанційне навчання дозволяє зменшити фізичну відстань між вчителем і учнем. Робота з навчальною програмою може бути зручною та комфортною, навіть не виходячи з дому. Для цього є потреба в доступі до Інтернету, наявності комп'ютера, мікрофона та веб-камери при необхідності, щоб забезпечити зручний спосіб спілкування з викладачем.

Звідки інакше можна спостерігати втрату інтересу до навчання. Атмосфера, у якій перебуває учень, має велике значення для навчання та його зацікавленості у ньому. Власний дім не завжди надає відповідну мотивацію для якісного засвоєння та запам'ятовування матеріалу. Завдання побутового характеру, а також інші фактори можуть легко відволікти від навчання і перешкодити зосередженості [57].

Дистанційне навчання забезпечує вигоду в економії часу та уникає потреби в походах до навчального закладу, дозволяючи навчатися безпосередньо вдома.

З іншого боку, збережений час не завжди буде використаний з максимальною ефективністю. Дистанційне навчання вимагає від учнів навичок самостійної дисципліни у навчальній організації. Відсутність вчителя поруч для контролю за домашніми завданнями, рефератами та доповідями може становити виклик.

Учні, які здобувають освіту на дистанційному навчанні, повинні мати терпіння, вміння зосереджуватися та володіти самоконтролем.

Основним фактором успішного дистанційного навчання є належне технічне забезпечення: якісні комп'ютер, ноутбук, мікрофон та веб-камера забезпечать належну якість онлайн-уроків (з можливістю чіткого бачення та чуття вчителя). Технічні проблеми можуть виникнути при низькій якості Інтернет-з'єднання, при відключенні від електромережі (що може стати невідомою перешкодою).

Сучасні технології дають можливість записувати заняття для подальшого відтворення. Під час онлайн-уроків використовуються додаткові ресурси, такі як аудіо, відео, фотографії, зображення та додаткові тексти. Також є можливість уточнювати незрозумілі моменти з викладачами як під час, так і після занять. Ці консультації нерідко дуже ефективні, іноді навіть переважають звичайні аудіозаписи. Повторне пояснення викладачем вивченого матеріалу дозволяє пригадати забуті правила, ставити нові питання (граматичні, синтаксичні, лексичні) та засвоювати новий вміст.

З іншого боку, виникає можливість нечесного підходу до контролю знань учнів (отримання підказок від батьків та родичів, списування та обман). Контроль знань є суттєвою частиною процесу навчання, і тому студентам важливо дотримуватись принципів академічної чесності. Використання технологій дистанційного навчання ускладнює відслідковування такої поведінки зі сторони вчителів, оскільки учні мають більше можливостей недоброчесно використовувати недозволені методи.

Отже, аналізуючи переваги і недоліки дистанційного навчання можна зробити висновки, що дана модель навчання вимагає від учнів максимального бажання вчитися, ставитися доброчесно до виконання домашніх завдань, від батьків – забезпечення максимально комфортних умов для навчання, від вчителів уважності, зібраності, наполегливості, вміння налагодити навчальну діяльність в даних умовах.

Висновки до другого розділу

Розділ «Формування готовності майбутніх педагогів професійного навчання до педагогічної комунікації» підкреслює важливість підготовки майбутніх педагогів до ефективної взаємодії з учнями у сучасних умовах навчання. Процес навчання та виховання стає все більш комплексним та різноманітним, а використання дистанційних технологій розширює можливості педагогічної комунікації. Забезпечення високого рівня педагогічної взаємодії в умовах дистанційної освіти стає актуальним завданням для освітніх інституцій.

У даному розділі були розглянуті різноманітні педагогічні стратегії, підходи та методи, спрямовані на формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації. Важливими аспектами стали використання інноваційних технологій, імітаційних та тренувальних ситуацій, практичних тренінгів та семінарів. Ці підходи сприяють розвитку комунікативних вмінь та навичок майбутніх педагогів, а також підвищують їх впевненість у використанні дистанційних інструментів навчання.

Основною метою розділу було вказати на необхідність цілеспрямованого підходу до формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації, зокрема у віртуальному освітньому середовищі. Зазначені стратегії та підходи створюють основу для ефективного навчання та підготовки фахівців, які зможуть якісно взаємодіяти зі студентами, незалежно від формату навчання. Подальше розвиток даного напрямку в освітній практиці допоможе виробити

компетентних педагогів, здатних ефективно сприяти навчальному процесу у сучасних умовах дистанційної освіти.

РОЗДІЛ 3
ЕМПІРИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОЇ ОСВІТИ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ

3.1. Дослідження педагогічної комунікації під час дистанційного навчання

Для дослідження стану організації педагогічної комунікації під час дистанційного навчання нами було проведено емпіричне дослідження (на базі ЧВПУ №15)., яке включало опитування викладачів.

Мета дослідження: проаналізувати та вивчити досвід організації дистанційного навчання в Чернігівському вищому професійному училищі, визначити переваги та недоліки та надати поради щодо удосконалення процесу навчання.

Призначена для викладачів-практиків, анкета містить 8 запитань.

Опитування відбулося в онлайн-форматі та залучило 20 учасників.

Нижче можна ознайомитися з результатами відповідей на перше запитання (Рис. 3.1):

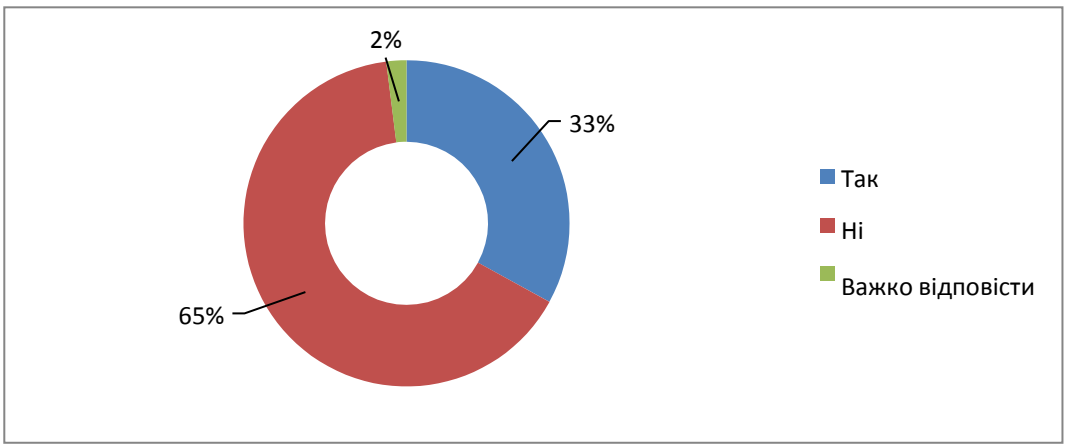

Рис. 3.1 Результати відповіді на питання: «Чи використовували Ви освітні платформи в Інтернеті до переходу на дистанційне навчання?».

До переходу на дистанційне навчання, 33% опитаних викладачів регулярно використовували освітні онлайн-платформи, в той час як більше половини, а саме 65%, не мали такого досвіду. Ще 2% відповідали, що їм важко відповісти на це запитання.

На запитання "Які ресурси Вам доводилося використовувати до переходу на дистанційний режим роботи?" було помітно, що месенджер Viber мав перевагу, з відповідями в 24% вчителів. Можна зробити висновок, що до переходу на дистанційний режим роботи вчителі найбільше спиралися на Viber, і найменше використовували платформи, такі як Moodle, Zoom, Classdojo, Телеграм (Рис. 3.2).

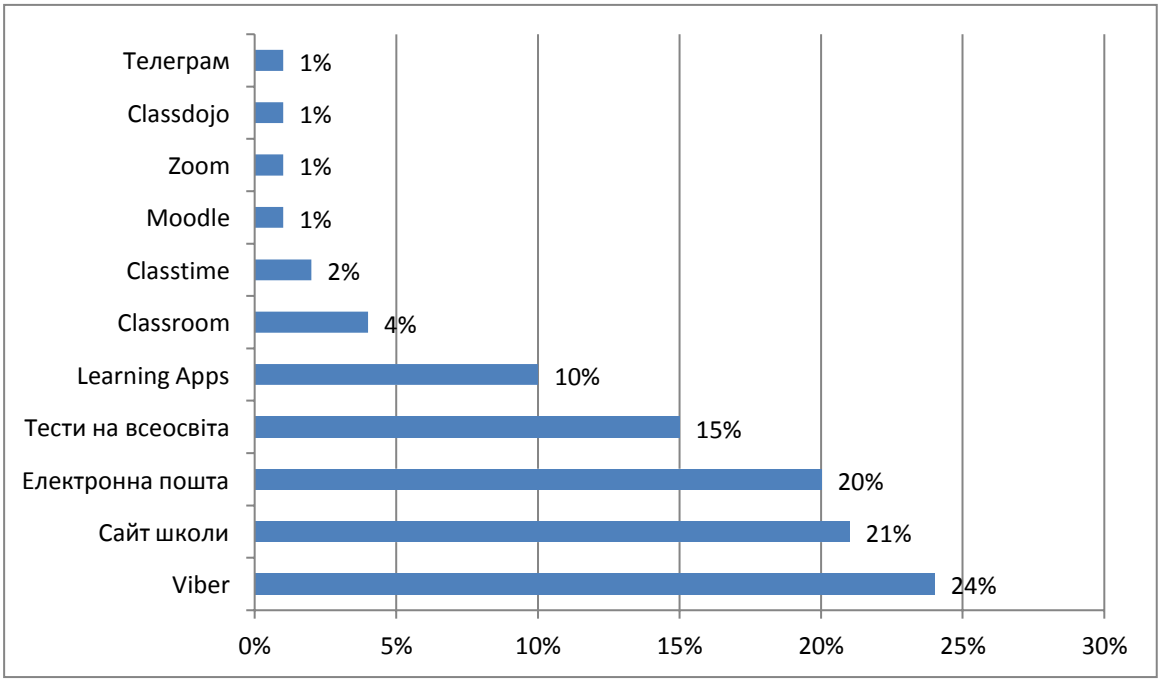

Рис. 3.2 Результати відповіді на питання: «Якими ресурсами Вам доводилось користувались до переходу на дистанційний режим роботи?».

За результатами анкетного дослідження можна побачити, що на третє запитання "Які цілі Ви ставили перед собою під час використання навчальних платформ до переходу на дистанційне навчання?" значна частина викладачів вказала, що вони рідко або ніколи не використовували навчальні платформи (Рис. 3.3).

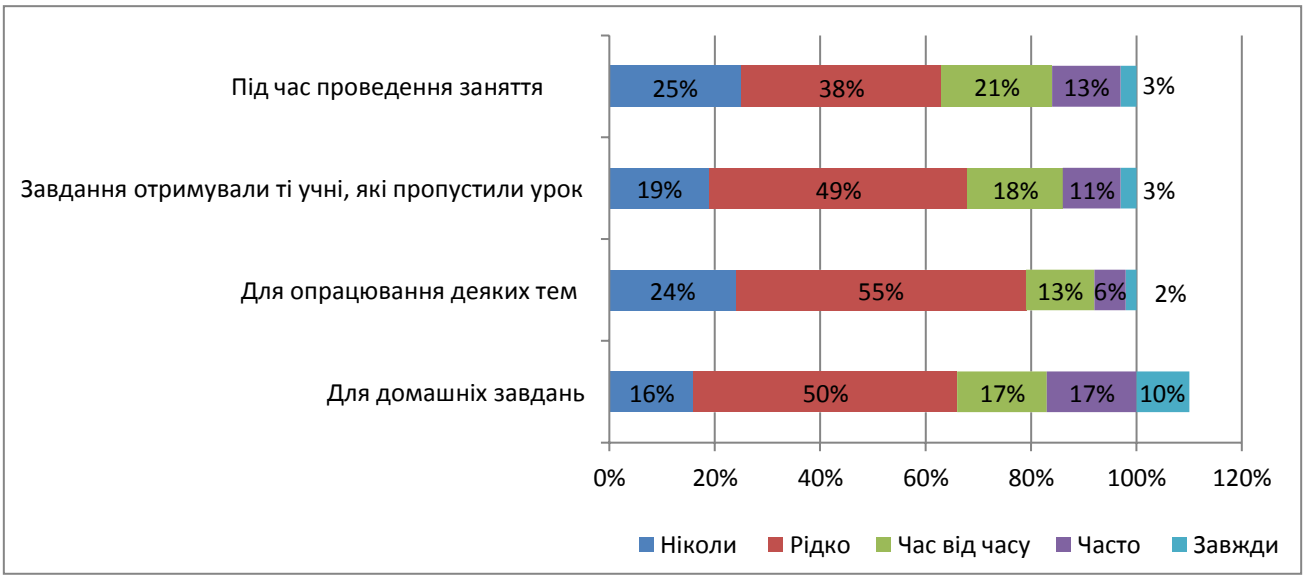

Рис. 3.3 Результати відповіді на питання: «Якими у Вас були цілі при використанні навчальних платформ до переходу на дистанційне навчання?».

У контексті наступного запитання "Які труднощі виникають у Вас під час планування уроків з використанням дистанційних технологій?" від викладачів отримано відповіді, де було відзначено, що серед проблем виникають такі, які не завжди залежать від них, а також пов'язані з поганою якістю Інтернет-з'єднання. Більше того, було відзначено, що підготовка додаткового матеріалу для учнів, які не мають доступу до гаджетів, забирає більше часу (Рис. 3.4).

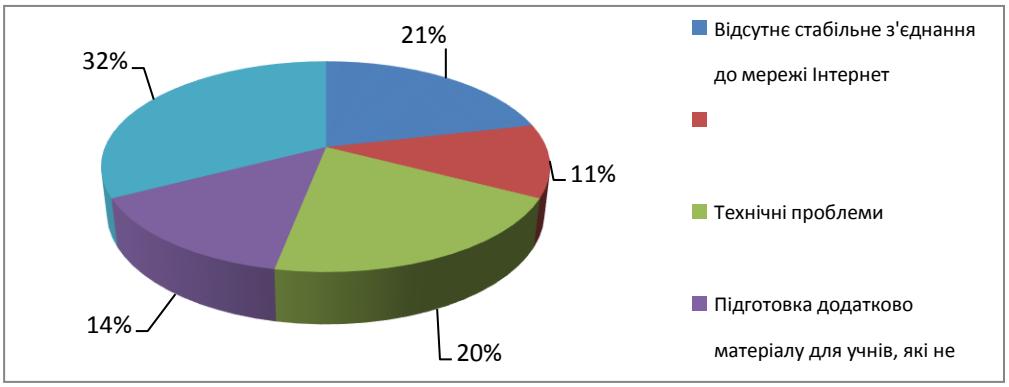

Рис. 3.4. Результати відповіді на питання: «Які труднощі у Вас виникають при плануванні уроку з використанням дистанційних технологій?».

83 % викладачів вважають, що навантаження збільшилось у зв'язку з переходом шкіл на дистанційне навчання (Рис.3.5).

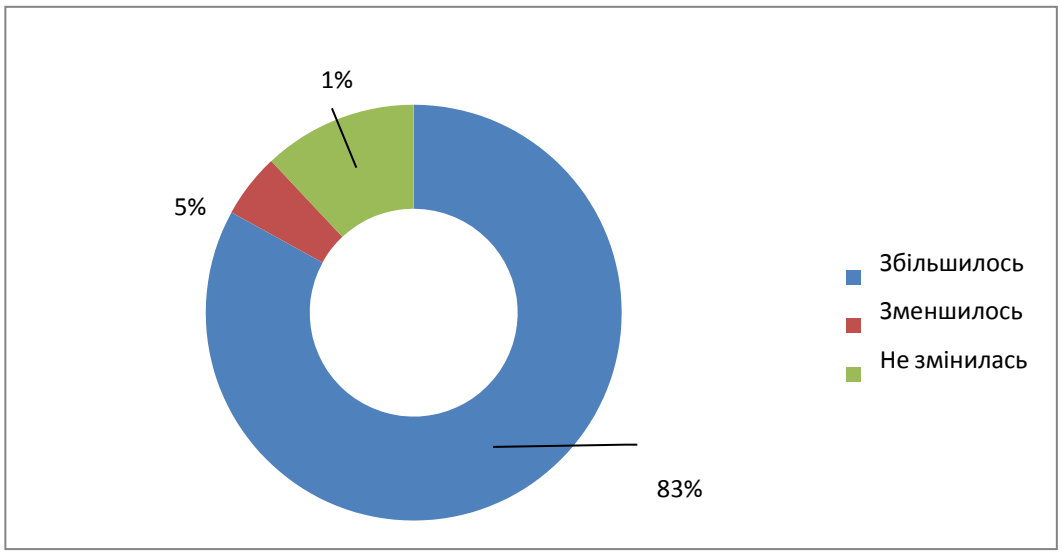

Рис. 3.5. Результати відповіді на питання: «Оцінка навантаження на вчителя в період дистанційного навчання».

У той самий час, 59% опитаних вказали, що завантаження учнів зросло, тоді як 21% викладачів вважають, що, навпаки, навантаження зменшилося (Рис. 3.6).

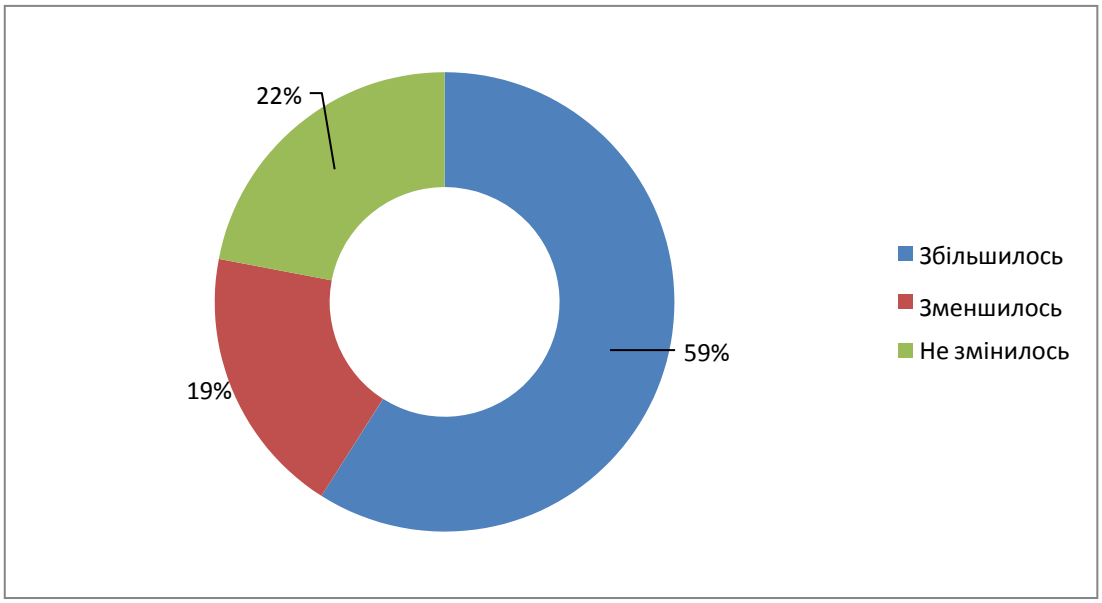

Рис. 3.6. Результати відповіді на питання: «Оцінка навантаження научнів в період дистанційного навчання».

Таким чином, як можна спостерігати, серед найбільш поширених труднощів виникають такі: 40% відмічають важкість в підключенні всіх учнів до одночасної відеотрансляції, тоді як 39% стикаються з перервами у роботі відеоплатформи через її перевантаженість. Важливо зауважити, що в переважній кількості випадків ці труднощі мають технічний характер (Рис. 3.7).

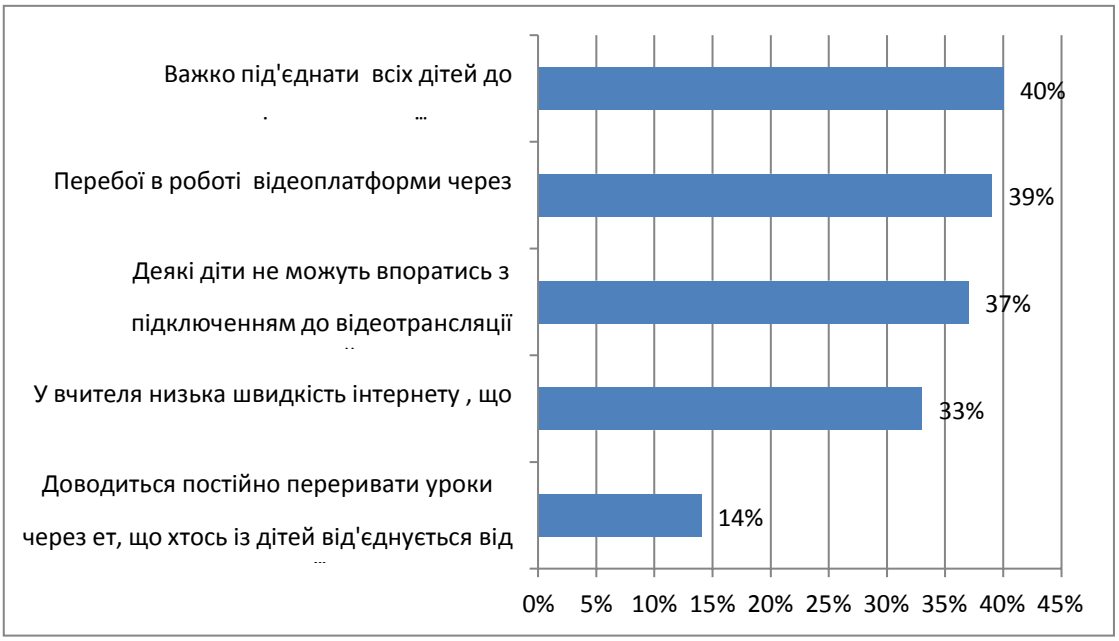

Рис. 3.7. Результати відповіді на питання: «Основні проблеми з якими Ви зустрічаєтесь під час дистанційного навчання».

Викладачі використовують різні форми комунікації проте 56% виконаних завдань надсилають батьки та лише 14% - через аудіо повідомлення в соціальних мережах (Рис. 3.8).

Рис. 3.8. Результати відповіді на питання: «Які форми комунікації зучнями Ви використовуєте?».

Здійснивши емпіричне дослідження на базі Чернігівського вищого професійного училища №15, ми ретельно дослідили стан організації педагогічної комунікації під час дистанційного навчання. Метою цього дослідження було аналізувати та вивчати практику організації дистанційного навчання в зазначеному навчальному закладі, а також визначити його переваги та недоліки з метою надання рекомендацій щодо покращення навчального процесу.

Для цієї мети було проведено анкетування як викладачів, так і учнів. Анкета для викладачів-практиків включала 8 запитань, і опитування пройшло в онлайн-форматі, залучивши 20 учасників.

Результати дослідження вказують на те, що до переходу на дистанційне навчання лише 33% опитаних викладачів регулярно використовували освітні онлайн-платформи. Більшість, а саме 65%, не мали досвіду роботи з такими платформами. Додатково 2% вказали на важкість відповіді на дане питання.

Відповіді на запитання про ресурси, якими вони користувалися до переходу на дистанційний режим, показали, що месенджер Viber був найпопулярнішим вибором, з 24% відповідей, тоді як інші платформи, такі як Moodle, Zoom, Classdojo, Телеграм, були менше популярними (Рис. 3.2).

Водночас, результати дослідження свідчать про те, що велика кількість викладачів рідко або ніколи використовувала навчальні платформи до переходу на дистанційний навчальний процес (Рис. 3.3). У відповідь на питання про труднощі при плануванні уроків з використанням дистанційних технологій, зазначалася проблема підключення всіх учнів до відеотрансляції та перебої у роботі відеоплатформ через перевантаження, більше того, обговорювалася проблема підготовки додаткового матеріалу для учнів, які не мають доступу до гаджетів (Рис. 3.4).

Загальне навантаження на викладачів в період дистанційного навчання було високим, при цьому 83% вчителів вважають, що навантаження зросло, а більше половини відмічають збільшене завантаження учнів (Рис. 3.5 та Рис. 3.6).

Аналізуючи основні проблеми, з якими вчителі зіткнулися під час дистанційного навчання, було виявлено, що труднощі пов'язані в основному з технічними проблемами, такими як важкість підключення учнів до відеотрансляцій та перебої в роботі відеоплатформи (Рис. 3.7).

Загалом, використання дистанційних технологій в освітньому процесі має як позитивні аспекти, так і труднощі. І хоча підготовка вчителів до дистанційного навчання має велике значення, важливо також вдосконалювати технічну інфраструктуру та ресурси, що використовуються в навчальному процесі, з метою покращення якості педагогічної комунікації.

3.2. Методичні рекомендації щодо формування педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти

У контексті професійної освіти, під час виконання дистанційної роботи важливо обирати методи та форми навчання, які сприяють індивідуалізації освітнього процесу та підвищують рівень навчальної самостійності цчнів. Для забезпечення цікавості та ефективності навчання, важливо забезпечити чітку структуру навчального матеріалу. Для досягнення цього можна використовувати різні засоби, такі як таблиці, схеми, ілюстрації, відеоматеріали для теоретичних обчислень тощо.

Підвищення інтересу та мотивації учнів може бути досягнуто через включення творчих завдань до навчального процесу. Створення рекламних роликів, тематичних сторінок, колажів, презентацій, пазлів, ментальних карт, коміксів, літбуків – це лише деякі з можливих варіантів. Такі завдання стимулюють учнів розкривати свою творчість та допомагають відпрацьовувати здатність до креативного мислення.

Збільшення активності та підвищення ефективності професійної освіти на віддаленій платформі вимагає від педагогів уважно вибирати методи та підходи, які відповідають потребам учнів та сприяють їхньому активному навчанню.

Наш набір інструментів для впровадження дистанційного навчання включає передові та дієві засоби, які сприяють максимально ефективному освоєнню матеріалу. Веб-сайт, який ми надаємо, дозволяє зручно розміщувати навчальний контент, надавати завдання та інструкції для студентів, а також надійний електронний облік відвідуваності та оцінок.

Наш підхід передбачає постійне професійне зростання викладачів. Ми забезпечуємо безперервне навчання та підвищення кваліфікації для наших педагогів, щоб вони завжди були у курсі нових методик та підходів до дистанційного навчання.

Для забезпечення активної взаємодії між викладачами та студентами ми створили спільні групи в месенджерах, де можливо обговорення завдань, задавання питань та обмін думками щодо навчального процесу.

Ми також ретельно аналізуємо ефективність нашого дистанційного навчання. За допомогою опитувань ми збираємо відгуки учнів та викладачів для постійного вдосконалення нашого підходу. Крім того, ми проводимо моніторинг досліджень, щоб відстежувати тенденції та інновації у галузі дистанційного навчання та вчасно їх впроваджувати.

З нашим набором інструментів ви будете готові до сучасних вимог та викликів дистанційного навчання, забезпечуючи високу якість та результативність навчального процесу.

Управління процесом навчання в умовах дистанційного навчання можна відобразити так:

- виклик - дистанційне навчання;
- визначення цілей;
- планування та організація роботи;
- чіткий розподіл завдань;
- пошук ресурсів;
- командне навчання;
- реалізація;
- аналіз;

- регулювання;
- прийняття управлінських рішень.

Ключовим етапом процесу є формування цілей і структурування спільних робіт. Для досягнення цього мети, ми здійснили організацію творчих груп викладачів, які внесли пропозиції (основуючись на власному досвіді) щодо найбільш ефективних ресурсів для дистанційного навчання, враховуючи особливості предметних областей [58-63]:

- Сервіси Google (Google Docs, Google Sheets, Google Class, Google Forms);
- месенджери: Viber, Telegram;
- програми для онлайн-трансляцій: Zoom, Webex, Meet;
- платформи оцінки: Atoms Hub, ClassDojo.

Наступним кроком є організація підготовки вчителів для формування необхідних компетентностей: теоретичних знань, практичних навичок, систематизації матеріалів для висвітлення на сайті.

Зазначимо, що для роботи з сайтом закладу була створена група модераторів, в обов'язки якої входило консультування вчителів, розміщення матеріалів, технічна допомога та підтримка.

Зазначимо, що для оптимізації використання сервісів Google [64] та їх можливостей ми прийняли рішення інтегрувати закладку до безкоштовного пакету ресурсів G Suite for Education. Цей пакет забезпечує високий рівень захисту персональних даних учасників, синхронізацію різних додатків, яка спростовує та автоматизує багато аспектів навчання, а також надає можливість необмеженої відеотрансляції.

Застосування Календаря Google стало новим кроком у дистанційному навчанні в навчальних закладах. Організований графік навчання, контроль за можливостями роботи та завданнями для учнів – ось що розкриває шлях до ефективного навчання.

В цьому контексті ви можете планувати відеоконференції, надавати навчальний матеріал на визначений період, включати посилання на інші сервіси

та синхронізувати завдання з Google Classroom. Користувачі, включаючи учнів, вчителів та батьків, які додають своїх дітей до Google Classroom, можуть прибирати автоматичні сповіщення про події або завдання, що полегшує контроль за завданнями та уроками.

Інноваційним підходом у дистанційному навчанні в школах стало використання Google Calendar. Чіткий графік навчання, можливість відслідковування роботи та завдань для учнів – ось що відкриває шлях до продуктивного навчання.

Для реалізації освітніх програм необхідно шукати та досліджувати освітні сайти, методичні кейси НМЦ, брати участь у вебінарах та обирати найкращі освітні ресурси онлайн.

При виборі ефективних способів навчальної взаємодії для розвитку ключових компетентностей варто [65]:

• згідно з академічними програмами відповідних кафедр навчального закладу за розподілом годин на кожний предмет для різних освітніх напрямків та для кожної паралелі окремо;

• складання розкладів з урахуванням відсоткового співвідношення годин для кожної паралелі;

• внесення змін до календарно-тематичного планування уроків;

• передбачення можливості об'єднання навчальних тем та зменшення обсягу матеріалу, передбаченого в програмі;

• урахування конкретної тематики;

• використання та випробування різноманітних сервісів для створення завдань та оцінювання навчальних досягнень учнів;

• створення завдань для самостійної роботи, які не вимагають пояснень від вчителя;

• формулювання різних видів робіт та завдань, які сприяють розвитку вмінь і навичок;

• забезпечення учнів рекомендаціями стосовно завдань, термінів виконання та критеріїв оцінювання.

Дистанційна освіта не повинна обмежуватися лише наданням завдань учням та перевіркою їх виконання. Обов'язково дотримуватися таких аспектів [66]:

• пропонувати чіткі і докладні інструкції, давати корисні поради та встановлювати зворотний зв'язок з вчителем;

• формулювати завдання так, щоб їх частина спрямовувалася на глибше розуміння теоретичних аспектів, а інша частина – на вимірювання рівня засвоєних знань, вмінь та навичок;

• завдання дистанційного навчання мають бути належним чином вибрані, забезпечуючи оптимальний рівень складності та відповідність педагогічним цілям, які можуть бути менш вимогливими, ніж ті, що використовуються у традиційному, офлайн навчанні.

Під час організації дистанційної роботи важливо обирати наступні підходи та форми, які сприяють:

• індивідуалізації навчально-виховного процесу;

• підвищенню навчальної самостійності учнів у виконанні завдань та стимулюють їхню мотивацію. Для забезпечення цікавого навчання, важливо мати чітко структурований навчальний матеріал (можна використовувати таблиці, схеми, ілюстрації, відеоматеріали для теоретичних обчислень та інше).

Також, варто враховувати можливість виконання творчих завдань, таких як створення рекламних роликів, тематичних сторінок, колажів, презентацій, пазлів, ментальних карт, коміксів, літбуків та інших творчих форматів.

Для заміни практичних та лабораторних робіт, які вимагають специфічних умов, можна використовувати відеофрагменти віртуальних лабораторій. Також рекомендується включити дослідження, які можна виконати вдома у форматі домашніх експериментів, і додати інструкції щодо забезпечення безпеки під час їх виконання.

Важливо коментувати результати роботи учнів, надавати конструктивну зворотну інформацію та підтримку. Намагайтеся в коментарях більше акцентувати на позитивних аспектах, ніж на критиці. Реагуйте на кожне

повідомлення учнів, додавайте мотивуючі коментарі, такі як "Молодець!", "Так тримати!", "Супер!" і тому подібне. Такий підхід допоможе підвищити мотивацію учнів та створити позитивну атмосферу навчання.

Створення спокійного середовища, яке не відволікає, сприяє ефективному навчанню та допомагає учням почуватися більш розслабленими. Таким чином, під час виконання завдань важливо відключити сповіщення мобільних телефонів і телевізорів, щоб уникнути сторонніх шумів. Також рекомендується влаштовувати короткі перерви для виконання зорових вправ та випивання води.

Важливо також забезпечувати фізичну зручність під час навчання, роблячи перерви для розім'якання рук і ніг, а також уникати перенапруження очей під час роботи за монітором. Оптимальний режим навчання включає невеликі блоки часу, що допомагає мозку краще засвоювати та зберігати інформацію.

Пам'ятайте про правило "20-20": кожні 20 хвилин дивіться вдалину протягом 20 секунд, щоб зменшити напруження очей. Також важливо нагадувати дітям моргати перед екраном для збереження комфорту очей.

Оцінка знань учнів у дистанційному навчанні може бути викликом. Рекомендується створити таблиці активності учнів, які відображають їх зв'язок, виконані завдання та їх якість за певний період. Електронні таблиці, наприклад, Excel, можуть бути корисним інструментом для оцінювання та відстеження прогресу.

У разі виконання домашніх завдань важливо не тільки оцінювати їх наявність, а й аналізувати якість роботи. Отримання фото виконаної роботи може допомогти краще розуміти хід виконання та правильність концепції. Виправлення помилок також має важливе значення для подальшого засвоєння матеріалу.

Важливою роботою вчителя під час дистанційного навчання є самоосвіта: пошук і дослідження навчальних сайтів, методичних кейсів НМК, участь у вебінарах, опрацювання фахової та науково-методичної літератури, онлайн обмін творами та досвідом з колегами з інших навчальних закладів. установ.

Незважаючи на те, що кожен навчальний заклад формує форми організації навчального процесу самостійно, для організації загальної середньої освіти за дистанційною формою необхідно створити єдиний міський веб- ресурс, платформу, де передбачено:

- курси дистанційного навчання / система оцінювання та контролю рівня навчальних досягнень / електронний класний журнал;
- можливості синхронного та асинхронного режимів роботи;
- науково-методичне забезпечення;
- підтримка системи.

В умовах дистанційного навчання створення позитивного та підтримуючого навчального середовища відіграє важливу роль у забезпеченні ефективного навчання та психологічного комфорту для учнів. Нижче наведені методичні рекомендації щодо формування такого середовища.

1. Визначення цілей та цінностей. Першим кроком є визначення основних цілей та цінностей дистанційного навчання. Спільно з учнями створіть список цілей, які вони хотіли б досягти під час навчання на віддалі. Це дозволить створити спільну візію та мотивувати учнів до активної участі.

2. Взаємодія та підтримка. Забезпечуйте відкриту та позитивну взаємодію з учнями. Відповідайте на їх запитання, надавайте підтримку та заохочення. Важливо показати, що ви завжди готові допомогти та підтримати їх.

3. Застосування різноманітних методів. Залучайте різноманітні методи для створення затишного середовища. Використовуйте мультимедійні матеріали, інтерактивні завдання, а також можливості віртуальних зустрічей для спілкування та обговорення.

4. Індивідуальний підхід. Розглядайте кожного учня як індивіда з власними потребами та особливостями. Надавайте можливість для особистої комунікації, звертайтесь до учнів за іменем, враховуйте їхні інтереси та навчальні стилі.

5. Створення позитивної атмосфери. Поширюйте позитивну атмосферу та оптимізм. Заохочуйте учнів ділитися своїми досягненнями та успіхами, створюйте можливості для взаємного вітання та подяки.

6. Забезпечення психологічної безпеки. Віддавайте перевагу конструктивній критиці та підтримці, уникайте негативного критикування. Забезпечуйте психологічну безпеку для учнів, надаючи можливість вільно висловлювати думки та питання.

Отже, створення сприяльного та затишного навчального середовища в дистанційному навчанні є важливим фактором для підвищення мотивації та ефективності навчання учнів. Враховуючи індивідуальність та психологічні потреби учнів, використовуючи різноманітні методи та сприяючи взаємодії, педагоги створюють умови для позитивного навчального досвіду на віддалі.

Впровадження онлайн-зустрічей та відкритих обговорень є важливим аспектом забезпечення активної взаємодії та педагогічної комунікації в умовах дистанційного навчання. Нижче представлені методичні рекомендації щодо організації цих заходів.

1. Визначення цілей та форматів. Перед проведенням онлайн-зустрічей та обговорень важливо визначити конкретні цілі та формати подій. Це можуть бути лекції, семінари, дискусії, групові проекти тощо. Чітко сформульовані цілі допоможуть зорієнтувати учасників та забезпечити результативність.

2. Вибір платформи та інструментів. Оберіть платформу для проведення онлайн-зустрічей та обговорень. Забезпечте наявність необхідних інструментів для відеоконференцій, обміну документами та обговорень, наприклад, Zoom, Microsoft Teams, Google Meet тощо.

3. Планування та анонсування. Створіть докладний план події, вказавши теми, дату, час та очікувані результати. Вчасно анонсуйте захід учням, надавши необхідні посилання та інструкції для підключення.

4. Забезпечення взаємодії. Під час зустрічі створіть відкрите та підтримуюче середовище для взаємодії. Залучайте учнів до обговорення, надайте їм можливість висловити свої думки та питання.

5. Модерування та спілкування. Забезпечуйте плавний хід зустрічі, модеруючи обговорення та забезпечуючи рівноправну можливість для усіх учасників висловити свої погляди.

6. Відкрите післязаходове обговорення

Надайте учням можливість продовжити обговорення після закінчення онлайн-зустрічі. Створіть відповідний форум чи чат, де вони зможуть обговорити та уточнити питання.

Отже, організація онлайн-зустрічей та відкритих обговорень є ефективним інструментом для забезпечення активної комунікації між педагогами та учнями під час дистанційного навчання. Дотримання методичних рекомендацій допоможе створити сприятливу та спільну платформу для обміну знаннями, думками та ідеями.

В умовах дистанційного навчання, ефективна комунікаційна практика є ключовим чинником успішної педагогічної взаємодії. Нижче подані методичні рекомендації щодо аналізу та вдосконалення власної комунікаційної практики.

1. Аналіз поточної ситуації. Оцініть ефективність своєї комунікаційної практики. Ретельно розгляньте способи взаємодії з учнями, їхню відгуки та результати. Виявіть сильні сторони та області, які можуть бути покращені.

2. Встановлення цілей. Сформулюйте конкретні цілі для вдосконалення комунікаційної практики. Наприклад, поліпшити зворотний зв'язок з учнями, зробити інструкції більш зрозумілими або підвищити активність учасників під час обговорень.

3. Використання різноманітних засобів. Розгляньте різні засоби комунікації, такі як текстові повідомлення, аудіо- та відеоконференції, форуми, чати тощо. Відповідайте на запитання та побажання учнів різними способами.

4. Прозорість та зрозумілість. Призначте свої інструкції, завдання та матеріали максимально зрозумілими та лаконічними. Забезпечте, щоб учні точно розуміли ваші очікування та завдання.

5. Зворотній зв'язок. Створіть механізми для отримання зворотного зв'язку від учнів. Запитуйте про їхні думки, враження та побажання щодо навчального процесу. Враховуйте отримані відгуки у подальшій роботі.

6. Постійне вдосконалення. Після кожного навчального циклу або семестру аналізуйте результати вашої комунікаційної практики. Виділіть

позитивні зміни та аспекти, які ще можна покращити. Не переставайте вдосконалювати свою комунікаційну стратегію.

Отже, аналіз та вдосконалення власної комунікаційної практики є невід'ємною частиною професійного росту педагога під час дистанційного навчання. За допомогою вищезазначених рекомендацій, ви зможете підвищити ефективність ваших комунікаційних зусиль та забезпечити якісну взаємодію з учнями.

Оцінка ефективності педагогічної комунікації є важливим етапом для забезпечення якісного навчального процесу під час дистанційного навчання. Нижче наведені методичні рекомендації щодо оцінки ефективності педагогічної комунікації.

1. Визначення ключових показників. Спочатку визначте ключові показники, за якими ви будете оцінювати ефективність педагогічної комунікації. Це можуть бути такі аспекти, як активність учнів, рівень розуміння навчального матеріалу, зворотний зв'язок тощо.

2. Використання засобів оцінки. Використовуйте різноманітні засоби для оцінки ефективності комунікації, такі як анкети, опитування, тести, обговорення та зворотний зв'язок від учнів. Це допоможе зібрати об'єктивні дані про те, наскільки вдалося передати матеріал та створити затишне середовище.

3. Аналіз відгуків учнів. Ретельно аналізуйте відгуки та коментарі від учнів щодо вашої комунікаційної практики. Вони можуть надати вам корисну інформацію про те, що працює добре і що може бути поліпшене.

4. Порівняння результатів. Порівняйте показники, отримані після застосування різних комунікаційних методів. Визначте, які з них призвели до найкращих результатів і сприяли кращому засвоєнню навчального матеріалу.

5. Реакція на зворотний зв'язок. На основі отриманих результатів зворотного зв'язку від учнів розробіть стратегію для подальшого поліпшення комунікаційної практики. Впроваджуйте пропозиції та побажання у практику та спрямовуйте зусилля на усунення виявлених недоліків.

6. Постійна оцінка та вдосконалення. Оцінюйте ефективність комунікаційної практики на регулярній основі. Вдосконалюйте підходи, адаптуйте їх до потреб учнів та змінюючихся умов.

Оцінка ефективності педагогічної комунікації в дистанційному навчанні є невід'ємною частиною професійного росту педагога. Вона допомагає виявити сильні сторони та області для вдосконалення, що сприяє підвищенню якості навчального процесу та задоволенню потреб учнів.

Можемо зробити висновок, що сучасних умовах розвитку технологій та зростання значущості дистанційної освіти виникає необхідність вдосконалення педагогічної комунікації для забезпечення якісного та ефективного навчального процесу. Методичні рекомендації, наведені у даному підрозділі, надають ключові підходи та інструменти для формування педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти.

Створення підтримуючого та затишного атмосферного середовища є першим кроком до успішної педагогічної комунікації. Важливість створення сприятливої обстановки впливає на психологічний стан учнів та їх готовність до навчання. Використання онлайн-зустрічей та відкритих обговорень забезпечує взаємодію між учнями та вчителем, підвищує активність учасників навчального процесу та дозволяє обмінюватися ідеями та питаннями.

Вдосконалення власної комунікаційної практики є невід'ємною частиною професійного росту педагога. Рефлексія над своєю роботою, аналіз отриманих результатів та зворотного зв'язку від учнів допомагає вдосконалити методи та підходи до комунікації з учнями.

Оцінка ефективності педагогічної комунікації допомагає виявити позитивні та негативні аспекти комунікаційного процесу. Застосування засобів оцінки та аналіз відгуків учнів дозволяє педагогу зрозуміти, наскільки успішно він здійснює передачу інформації та сприяє засвоєнню матеріалу.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що впровадження методичних рекомендацій щодо формування педагогічної комунікації у дистанційній освіті

допоможе створити ефективний, взаємодійний та стимулюючий навчальний простір, сприятиме підвищенню якості навчання та розвитку учнів.

Висновки до третього розділу

Проведене емпіричне дослідження на основі Чернігівського вищого професійного училища №15 дозволило ретельно проаналізувати сучасний стан педагогічної комунікації під час дистанційного навчання. Основною метою дослідження було вивчення практики організації дистанційного навчання в цьому закладі, визначення його переваг та недоліків з метою надання рекомендацій щодо вдосконалення навчального процесу.

Анкетування викладачів-практиків та учнів засвідчило, що лише частина викладачів до переходу на дистанційне навчання використовувала освітні онлайн-платформи, більшість не мали досвіду роботи з такими інструментами. Однак після переходу на дистанційний режим популярність різних платформ зросла, і месенджер Viber був найбільш використовуваним засобом.

Здійснюючи аналіз сучасного стану педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти та враховуючи результати емпіричних досліджень, ми сформулювали методичні рекомендації, спрямовані на покращення ефективності комунікації між викладачами та учнями.

ВИСНОВКИ

Таким чином, в результаті проведеного дослідження, ми можемо зробити наступні висновки:

1. Педагогічна комунікація визначається як взаємодія між педагогом та учнем, спрямована на передачу знань, умінь, цінностей та формування різноманітних компетенцій.

Основні аспекти педагогічної комунікації були розкриті в контексті її складових елементів, таких як вербальна та невербальна комунікація, адекватне використання мовних засобів та міжособистісних навичок. Також було відзначено важливість створення ефективного комунікаційного середовища, яке сприяло б позитивному взаємодії між педагогом та учнем.

Результати дослідження вказують на те, що успішна педагогічна комунікація передбачає здатність педагога адаптувати свій стиль комунікації до потреб та особливостей учнів, вміння створювати позитивне ставлення, слухати та враховувати думку учнів. Отже, розвинута педагогічна комунікація відіграє важливу роль у підвищенні якості навчально-виховного процесу та досягненні успіхів у педагогічній практиці.

2. Віддалений навчальний процес вимагає нового підходу до комунікації між педагогом та учнем, оскільки відсутність прямого фізичного контакту може впливати на якість взаємодії.

Однією з основних особливостей педагогічної комунікації у дистанційній освіті є використання віртуальних засобів та платформ для зв'язку між педагогом та учнем. Важливо правильно вибрати засоби комунікації, які найкраще відповідають цілям та завданням навчання, а також забезпечити стабільне технічне забезпечення для безперебійної взаємодії.

Також виявлено, що дистанційна освіта покладає більший акцент на письмову комунікацію, що може вимагати від педагога підвищеної уваги до якості висловлювань та здатності чітко та зрозуміло пояснювати матеріал.

Важливо також створювати сприятливу атмосферу для відкритого спілкування та зворотного зв'язку з учнями, забезпечуючи можливість для запитань та обговорення навчальних питань.

Отже, виявлені особливості педагогічної комунікації у дистанційній освіті вказують на необхідність адаптації традиційних методів комунікації до нових вимог та можливостей віддаленого навчання.

3. В ході дослідження було детально розглянуто інструменти та технології, що використовуються для підвищення ефективності педагогічної комунікації у контексті дистанційного навчання. Визначено, що правильний вибір та використання цих інструментів може значно полегшити взаємодію між викладачем та учнями, сприяючи збагаченню навчального досвіду та досягненню більш високих результатів.

Інтеграція відеоконференційних платформ дозволяє забезпечити реальний зв'язок під час дистанційного навчання, де можливо обговорення та пояснення матеріалу у реальному часі. Використання платформ для спільної роботи над проектами дозволяє учням спільно працювати над завданнями, навчаючись співпраці та комунікації в онлайн-середовищі.

Застосування інтерактивних платформ та віртуальних лабораторій дозволяє створювати більш змістовний та практично орієнтований матеріал для учнів, забезпечуючи їх активну участь у навчальному процесі. Використання цифрових ресурсів та електронних матеріалів допомагає зробити навчання більш доступним та цікавим.

Усі ці інструменти та технології можуть бути успішно використані для підвищення ефективності педагогічної комунікації на дистанційному навчанні, забезпечуючи більш глибоке розуміння матеріалу, активну участь учнів та підвищення загального рівня навчальних досягнень.

4. Сучасний освітній простір переживає значні зміни, спричинені переходом до дистанційного навчання, що вимагає від майбутніх педагогів глибокої готовності до педагогічної комунікації в нових умовах. Вивчення

соціально-психологічних та технологічних факторів, що впливають на цей процес, стало важливим завданням.

Соціально-психологічні аспекти виявилися важливими у формуванні готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні. Створення довірчого відношення, емоційної зв'язку та підтримки учнів в онлайн-середовищі сприяє покращенню якості навчання. Усвідомлення психологічних особливостей учнів, здатність адаптувати комунікативні підходи до різних типів особистостей стають запорукою успішної взаємодії.

Технологічні фактори також грають важливу роль. Віртуальні платформи, інтерактивні ресурси, відеоконференції стають необхідними інструментами для забезпечення ефективної комунікації. Проте, технічні труднощі можуть виникати, знижуючи якість навчання. Глибоке розуміння технологій та їх раціональне використання стають вимогою для майбутніх педагогів.

Узагальнюючи отримані результати, важливо підкреслити, що формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації на дистанційному навчанні вимагає інтегрованого підходу, який поєднує розуміння соціально-психологічних аспектів з освоєнням сучасних технологій. Розвиток умінь ефективно спілкуватися в віртуальному середовищі разом з урахуванням психологічних потреб учнів сприятиме підготовці якісних та компетентних педагогів, готових до викликів сучасності.

5. В ході дослідження було визначено, що педагогічні стратегії та підходи до формування готовності майбутніх педагогів до педагогічної комунікації повинні бути комплексними та націлені на розвиток різних аспектів комунікативної компетентності. Важливо поєднувати теоретичне навчання з практичною діяльністю, спрямованою на вирішення конкретних комунікативних ситуацій.

Однією з ключових стратегій є застосування імітаційних та тренувальних ситуацій, що дозволяє майбутнім педагогам вдосконалювати свої навички в умовах, які максимально наближені до реального навчального процесу. Важливу роль відіграють практичні тренінги, семінари та рольові ігри, які допомагають

вивчити ефективні методи взаємодії з учнями та розвивати комунікативні вміння.

Також було виявлено, що використання інноваційних технологій, таких як віртуальні лабораторії, онлайн-застосунки та інтерактивні платформи, допомагає майбутнім педагогам набути практичний досвід комунікації в умовах дистанційного навчання.

Висновуючи, можна стверджувати, що розробка та впровадження педагогічних стратегій та підходів є ключовим елементом підготовки майбутніх педагогів до педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти. Спрямованість на розвиток комплексу комунікативних навичок, практичний досвід та використання сучасних технологій допомагає забезпечити якісну та ефективну підготовку фахівців, здатних успішно взаємодіяти з учнями в онлайн-середовищі.

6. До переваг педагогічної комунікації в дистанційному навчанні можна віднести можливість гнучкого навчання та доступу до освіти з будь-якого місця, що сприяє інклюзивності. Використання інтерактивних платформ, відеоконференцій та онлайн-ресурсів дозволяє зробити навчання більш цікавим та зручним. Крім того, дистанційна форма навчання дозволяє учням розвивати самостійність, відповідальність та навички управління часом.

Проте, разом із перевагами існують і недоліки. На дистанційному навчанні може бракувати безпосереднього контакту між вчителем та учнем, що може призвести до зниження мотивації та уваги до навчання. Технічні проблеми та невміння деяких учнів користуватися сучасними засобами можуть спричинити труднощі в педагогічній комунікації. Відсутність безпосереднього взаємодії може вплинути на якість засвоєння матеріалу та може виникнути відчуття ізоляції учнів.

Таким чином, дистанційна педагогічна комунікація має свої переваги та недоліки. Шлях до досягнення оптимального балансу вимагає постійного вдосконалення методів та підходів, врахування потреб учнів та забезпечення якісної освіти в будь-яких умовах.

7. Проведене емпіричне дослідження на основі Чернігівського вищого професійного училища №15 дозволило ретельно проаналізувати сучасний стан педагогічної комунікації під час дистанційного навчання. Основною метою дослідження було вивчення практики організації дистанційного навчання в цьому закладі, визначення його переваг та недоліків з метою надання рекомендацій щодо вдосконалення навчального процесу.

Анкетування викладачів-практиків та учнів засвідчило, що лише частина викладачів до переходу на дистанційне навчання використовувала освітні онлайн-платформи, більшість не мали досвіду роботи з такими інструментами. Однак після переходу на дистанційний режим популярність різних платформ зросла, і месенджер Viber був найбільш використовуваним засобом.

Важливими проблемами під час дистанційного навчання стали технічні труднощі, зокрема підключення учнів до відеотрансляцій та перебої в роботі платформ через перевантаження. Викладачі також зазначили збільшене навантаження на себе та учнів, аналізуючи яке вони вказали на виклики, які виникали у зв'язку з цим.

Висновок з дослідження підкреслює, що дистанційне навчання має позитивні аспекти, але також супроводжується рядом труднощів. Для успішної педагогічної комунікації на дистанційному навчанні необхідно поєднувати підготовку вчителів з покращенням технічної інфраструктури та ресурсів, забезпечуючи високу якість освітнього процесу.

8. Здійснюючи аналіз сучасного стану педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти та враховуючи результати емпіричних досліджень, можна сформулювати методичні рекомендації, спрямовані на покращення ефективності комунікації між викладачами та учнями.

Створення підтримуючого середовища: Важливо створити атмосферу довіри, взаєморозуміння та підтримки серед всіх учасників навчального процесу. Вчителі мають активно виявляти інтерес до учнів, бути доступними для спілкування та підтримки.

Організація віртуальних зустрічей: Регулярні онлайн-класи, дискусії та відкриті обговорення сприяють зміцненню комунікації. Важливо створити структурований розклад зустрічей, який підтримує взаємодію та дозволяє учням задавати питання та ділитися думками.

Використання інноваційних технологій: Вчителі мають ознайомитися з різноманітними онлайн-інструментами та платформами для покращення комунікації. Візуалізація інформації, використання мультимедійних засобів та інтерактивних вправ допоможуть залучити увагу учнів.

Підтримка та ретельний контроль: Важливо регулярно надавати підтримку та зворотний зв'язок учням. Рекомендується коментувати їх роботу, виділяючи позитивні аспекти та надаючи конструктивну критику.

Планування навчального процесу: Вчителі мають ретельно планувати уроки та завдання, дотримуючись принципу зручності та послідовності. Чітке структурування допоможе учням легше сприймати інформацію та виконувати завдання.

Використання різноманітних завдань: Рекомендується поєднувати теоретичні завдання з практичними, творчими та дослідницькими. Це сприятиме розвитку різних аспектів комунікації та навчальних навичок учнів.

Індивідуалізація підходу: Важливо враховувати потреби та особливості кожного учня. Рекомендується створювати завдання, що дозволяють розкрити творчий потенціал та інтереси кожного учасника.

Системний підхід до оцінювання: Оцінювання повинно бути збалансованим, враховуючи як процес виконання завдання, так і результат. Зворотний зв'язок щодо оцінок та рекомендації щодо подальших кроків допоможе учням вдосконалюватися.

Отже, методичні рекомендації щодо формування педагогічної комунікації в умовах дистанційної освіти спрямовані на створення сприятливого навчального середовища, застосування інноваційних інструментів, індивідуалізацію підходів та підтримку учнів, що відіграють важливу роль у забезпеченні ефективної та якісної педагогічної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Балакіна Л. Л. Теорія комунікації як основа педагогічної взаємодії. *Філософія освіти*. 2007 № 1. С. 75-178.

2. Гуманістичний потенціал педагогічної комунікації : книга для вчителя : наук.-метод. посіб. К. : Педагогічна думка, 2008. 96 с.

3. Прищак М. Д. Комунікація, спілкування, комунікативність : категоріальний аналіз. *Вісник Вінницького політехнічного інституту*. 2010. № 2. С. 5-8.

4. Малахов В. А. Етика спілкування : навч. посіб. К.: Либідь, 2006. 400 с.

5. Єрмоленко А. М. Комунікативна практична філософія: підруч. К. : Лібра, 1999. 488 с.

6. Ситниченко Л. А. Першоджерела комунікативної філософії. К.: Либідь, 1996. 176 с.

7. Прищак М. Д. Дискурс поняття «комунікація» в контексті формування сучасної парадигми освіти. *Вісник Вінницького політехнічного інст*итуту. 2010. № 1. С. 25-29.

8. Малахов В. А. Етика. Курс лекцій : навч. посіб. К.: Либідь, 1996. 304 с.

9. Психологічна енциклопедія. Автор-упорядник О. М. Степанов. Київ : Академвидав. 2006. 424 с.

10. Бутенко Л.Л., Гнатович О.Г. Сходинки до педагогічної майстерності : словник з курсу «Основи педагогічної майстерності». Старобільськ, 2015. 136 с.

11. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи. Підручник. 2-ге вид. Київ : Каравела. 2008. 352 с.

12. Організація дистанційного навчання в школі: методичні рекомендації. Упорядниці: Коберник І., Звиняцьківська З. ГО «Смарт освіта», 2020. 71 с. URL :https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/ 2020/metodichni%20recomendazii-dustanciyna%20osvita-2020.pdf (дата звернення: 27.08.2023).

13. Кухаренко В.М. Педагогіка та технологія дистанційного навчання. Основи дистанційного навчання: навч. посібник. Харків : ХНАДУ, 2013. 172 с.

14. Moore M. G. Education: Three types of interaction. *The American Journal of Distance Education*. 1989. No 3(2). P. 1-6.

15. Гончар О. Педагогічна взаємодія учасників освітнього процесу в умовах дистанційної освіти. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2012. Вип. 1. С. 58-62.

16. Рязанцева О.В. Уміння викладача дистанційної системи освіти, необхідні для успішної комунікативної взаємодії з учасниками навчального процесу. *Молодий вчений*. № 12.1 (40). 2016. С. 531–-35.

17.Самойленко О.М. Поняття дистанційної освіти та дискусії навколо неї. *Збірник наукових праць*. Херсон : «Міськдрук», 2011. С. 61.

19.Технологія створення дистанційного курсу: навч. посіб. / за ред. В.Ю. Бикова та В.М. Кухаренка. Київ : Міленіум, 2008. 324 с.

19. Вишнівський В.В., Гніденко М.П., Гайдур Г.І., Ільїн О.О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів. Київ : ДУТ, 2014. 140 с.

20. Кухаренко В.М. Дистанційне навчання: умови застосування. Дистанційний курс : навч. посіб. / за ред. В.М. Кухаренка. 3-тє вид. Харків : НТУ«ПІ», «Торсінг», 2002. 320 с.

21. Осадча К.П. Організаційні проблеми впровадження системи управління курсами у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців з інформаційних технологій. URL: http:// 2013.moodlemoot.in.ua/course/view.php?id=24& lang=.

22.Триус Ю.В., Герасименко І.В. Комбіноване навчання як інноваційна освітня технологія у вищій школі. Т*еорія та методика електронного навчання : зб. наук. праць. Випуск ІІІ*. Кривий Ріг, 2012. С. 299–308.

23. Кухаренко В.М. Змішане навчання. Вебінар. URL: http://www.wiziq.com/online-class/2190095- intel-blended. (дата звернення: 27.08.2023).

24.Осадчий В.В. Система дистанційного навчання університету. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. № 5. 2010. С. 7–16.

25. Гуревич Р. С. Формування освітнього інформаційного середовища для підготовки кваліфікованих робітників у професійно-технічних навчальних закладах : [монографія]. Вінниця : Планер, 2015. 426 с.

26. Дюлічева Ю. Ю. Досвід використання соціальних мереж у коледжах та університетах США. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2012. № 19 (254). Ч. І. С. 245-250.

27. Єчкало Ю. В. Використання соціальних мереж у навчанні фізики. *Теорія та методика навчання математики, фізики, інформатики : зб. наук. пр. : в 3-х т.* Кривий Ріг : Вид. відділ КМІ, 2013. С. 70-75.

28. Івашньова С. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. *Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки*. 2012. № 2. С. 15–17.

29. Карпа І. Використання веб-сторінок та соціальної мережі Facebook у процесі навчання англійської мови. *Актуальні питання гуманітарних наук* : зб. наук. пр. 2015. Вип. 12. С. 267–272.

30. Майнаєв Ф. Я. Використання соціальних мереж у on-line-навчанні. *Innovative solutions in modern science*. 2016. № 2 (2). С. 1-9.

31. Barnes N. Social Media Adoption Soars as Higher-Ed Experiments and Reevaluates Its Use of New Communications Tools [Електронний ресурс]. URL: http://sncr.org/sites/default/files/higherEd.pdf. (дата звернення: 27.08.2023).

32. Коневщинська О. Е. Електронні соціальні мережі як складник сучасних соціальних медіа. *Інформаційні технології і засоби навчання*. 2016. Т. 55. № 5. С. 42-54.

33. Audi J. P. Bato. Students' attitudes towards the development of an online guidance counseling system. *Information Technologies and Learning Tools*. 2016. Vol 56. № 6. P. 40–50.

34. Інтерактивні методи навчання: зб. наук. праць. Суми Харків, 2021. 250 с.

35. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : наук.-метод. посібн. Київ : Видавництво А.С.К., 2014. 136 с.

36. Макаренко Л. Л. Теоретичні та методичні основи формування інформаційної культури педагога. Київ : ФОП Гринь Д.С., 2022. 480 с.

37. Луцик І. Г. Дидактичні умови інтерактивного навчання предметів суспільно-гуманітарного циклу в педагогічних коледжах : автореф. дис. … канд. пед. наук : 13.00.09 – теорія навчання. Кривий Ріг, 2019. 20 с.

38. Гевко І. В. Формування і розвиток професіоналізму вчителя технологій: теорія і методика : монографія . Кам’янець-Подільський : Аксіома, 2017. 392 с.

39. Лалак Н. В. Інтерактивна модель навчання студентів: проблеми та перспективи. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: Серія “Педагогіка. Соціальна робота*” : збірник наукових праць ЗОІППО. № 1 (27). 2017 Вип. 20. С. 69-70.

40. Karnikau R. Communication for the safety professional. – Chicago, 2015. 215 p. (c. 37).

41. Гнєдкова О.О. Педагогічні умови формування фахових знань майбутніх учителів іноземних мов у процесі дистанційного навчання : дис. канд. пед. наук : 13.00.04. Херсон, 2017.

42. Глуховська, Н.А. Проблеми і перспективи дистанційного навчання в системі підготовки майбутніх фахівців в умовах євроінтеграції Актуальні проблеми педагогіки, психології та професійної освіти, 67 с.

43. Ляхоцька, Л.Л. Дистанційне навчання та інформаційно- комунікаційні технології в системі відкритої післядипломної освіти. Київ, 170 с.

44. Комп'ютерна грамотність та її складові [Електронний ресурс]. URL: http://ukped.com/skarbnichka/626-.html

45. Кухаренко, В.М. & Бондаренко В.В. Екстрене дистанційне навчання в Україні. Харків, 409 с.

46. Гогонянц, С.Ю., & Шапран, О.О. Використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі: методичні рекомендації (Салкуцан С.М.Ред.). Київ, 6с.

47. Шульга, А., Дідух, В. Можливості дистанційної освіти в педагогіці партнерства. Актуальні питання гуманітарних наук.Випуск, том 4. 260 с.

48. Миронов, Ю.Б. Переваги та недоліки дистанційного навчання URL: https://kerivnyk.info/perevahy-ta-nedoliky-dystantsijnoho- navchannya

49. Шуляр, В.І. Організація освітнього процесу із застосуванням технологій дистанційного навчання у 2020/2021 навчальному році: методичні рекомендації. Миколаїв, 108 с.

50. Воротникова, І.П., & Чайковська Н.В. Дистанційне навчання: виклики, результати та перспективи. Порадник. З досвіду роботи освітян міста Києва. Київ, 456 с.

51. Жевакіна Н.В. Технологія дистанційного навчання: сутність та особливості. ВісникЛуган. держ. пед. ун-ту імені Тараса Шевченка. № 4. 2013. С. 68–373.

52. Вишнівський, В.В., & Ільїн О.О. Організація дистанційного навчання. Створення електронних навчальних курсів та електронних тестів. Київ: ДУТ, 140 с.

53. Пасічник О. (2020) Як технічно організувати дистанційне навчання – покрокова інструкція.[Електронний ресурс]. URL: https://nus.org.ua/articles/yak-tehnichno-organizuvaty-dystantsijne- navchannya-pokrokova-instruktsiya/

54. Гогонянц, С.Ю., & Шапран, О.О. Використання технологій дистанційного навчання в освітньому процесі: методичні рекомендації (Салкуцан С.М.Ред.). Київ, 26 с.

55. Лотоцька, А., & Пасічник О. Організація дистанційного навчання в школі. Методичні рекомендації.

56. Яремчук, Н.Я., Лавро, О.О. (2021) Молодий вчений: *Науковий журнал: Дистанційне навчання у ЗВО: нові можливості та перспективи*. №8 (96)

57. Воротникова, І. П., & Якубов С.В. (2017) Упровадження дистанційних технологій у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів. Київ,140 с.

58. Онопрієнко О. Технології створення дистанційного курсу. Навч. посіб., 2008. Відділ початкової освіти Інституту педагогіки НАПН України. URL: https://qrgo.page.link/gMcH7

59. Організація дистанційного навчання в школі методичні рекомендації [Електронний ресурс]. URL: https://qrgo.page.link/ egEbD

60. Організація середовища дистанційного навчання в середніх загальноосвітніх навчальних закладах : посіб. / Ю.М. Богачков, В.О. Царенко, П.С. Ухань, І.В. Мушка. К.: Педагогічна думка, 2012. 160 с.

61. Основи стандартизації інформаційно-комунікаційних компетентностей в системі освіти України : метод. рекомендації. К.: Атіка, 2010. 88 с. URL: http://lib.iitta.gov.ua/455/1/zb4.pdf

62. Патаракін Є.Д. Створення учнівських, студентських і викладацьких спільнот на базі мережевих сервісів Веб 2.0 [Текст]. К.: Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні, 2007. 88 с.

63.Рекомендації щодо впровадження змішаного навчання у закладах фахової передвищої та вищої освіти. [Електронний ресурс]. URL: https://qrgo.page.link/QP7Cm

64. Юрченко, О. (2020,13 березня). Як організувати дистанційне навчання учнів — покрокова інструкція. Найактуальніші поради від зіркового вчителя, фіналіста Global Teacher Prize Ukraine Юрія Гайдученка. Освіторія. URL: https://osvitoria.media/experience/yak-organizuvaty-dystantsijne-navchannya-uchniv-pokrokova-instruktsiya/

65. Plummer D. C. Cloud Computing Confusion Leads to Opportunity / Daryl C. Plummer, David W. Cearley, David Mitchell Smith – Report № G00159034. Gartner Group, 2008 [Electronic resourse]. URL : http://www.gartner.com/it/content/868800/868812/cloud_computing_confusion.pdf

66. Биков В.Ю. Мобільний простір і мобільно орієнтоване середовище інтернет-користувача: особливості модельного подання та освітнього застосування. Інформаційні технології в освіті, 2013. № 17. С. 937. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ itvo_2013_17_3.pdf (дата звернення: 27.08.2023).